

På gång inom EU

Våren 2022

Sveriges
Kommuner
och Regioner

På gång inom EU

Våren 2022

Upplysningar om innehållet:
Niklas Hellblom, niklas.hellblom@skr.se

© Sveriges Kommuner och Regioner, 2022

ISBN: 978-91-8047-051-3

Omslagsbild: European Union, 2022

Produktion: Advant

Förord

Våren ligger runt hörnet. Efter närmare två år, där vi både levt med och i skuggan av covid-19-pandemin, börjar Sverige och övriga Europa äntligen öppna upp. Pandemin är inte över, men vi är många som nu hoppas kunna flytta fokus till andra angelägenheter och återigen få mötas, bortom det digitala.

Europa står inför andra utmaningar. Rysslands aggression och konflikten i Ukraina är allvarlig, samtidigt som konkurrensförhållanden mellan Kina och USA tilltar. Detta är frågor som just nu präglar den internationella dagordningen och den europeiska gemenskapen har att förhålla sig till en alltmer komplex global kontext.

Samtidigt fortsätter EU:s arbete för en grön, digital och socialt rättvis omställning. Arbetet är angeläget för svenska kommuner och regioner, som i egenskap av samhällsbyggare, serviceproducenter, tillsynsmyndigheter och arbetsgivare spelar viktiga roller i sammanhanget. SKR fortsätter att driva på för ambitiösa, flexibla och teknikneutrala ram- och regelverk.

Vid årsskiftet tog Frankrike över ordförandeskapet i Europeiska unionens råd. En framåtlutad Emmanuel Macron presenterade ett ambitiöst ordförandeskapsprogram, med förhoppningar om framsteg på bland annat det arbetsrättsliga, digitala och utrikespolitiska området. Med hänsyn till Frankrikes presidentval i april är det mycket som ska hinnas med på kort tid. Det återstår att se ifall Macron får förnyat inhemskt förtroende för sin ambitiösa europeiska agenda.

Som en del av den innevarande ordförandeskapstrion har Sverige, tillsammans med Frankrike och Tjeckien, tagit fram en gemensam agenda för rådets arbete under en 18-månadersperiod. Det är mot bakgrund av denna agenda som Sverige sedan ska presentera sitt konkreta program för det svenska ordförandeskapet våren 2023. Detta förväntas ske i slutet av 2022, efter allmänna val i Sverige. SKR har tillsammans med kommuner och regioner identifierat ett antal frågor, inom åtta sakområden, som är särskilt viktiga att driva under det svenska ordförandeskapet. Du kan läsa mer om detta, och mycket annat, i vårens nummer av På gång inom EU.

Stockholm i februari 2022

Marcus Stolte Holmberg
Chef Internationella sektionen

Sveriges Kommuner och Regioner

Innehåll

- 8 SKR:s prioriterade EU-frågor 2022

- 13 Sveriges ordförandeskap i EU 2023
- 15 SKR:s prioriterade sakområden under ordförandeskapet 2023

- 20 **Kapitel 1. EU:s styrning, framtid och horisontella frågor**
- 20 En återhämtningsplan för EU - Next Generation EU
- 22 Den europeiska planeringsterminen
- 23 Den gröna given
- 24 Konferensen om Europas framtid

- 26 **Kapitel 2. Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter**
- 26 EU - En jämlikhetsunion
- 28 EU:s handlingsplan för demokrati
- 29 Strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU
- 30 Krafttag mot hatpropaganda och hatbrott
- 32 Lagstiftning om att förebygga och bekämpa könsbaserat våld
- 33 Motverka sexuella övergrepp mot barn på nätet
- 34 Öppet samråd om bindande standarder för jämlikhetsorgan
- 34 Översyn av CEMR-deklarationen
- 36 Ny agenda för terrorismbekämpning

- 37 **Kapitel 3. Miljö, energi och transport**
- 37 Prioriterad fråga 2022: Ett klimatneutralt EU 2050
- 42 EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter
- 43 Prioriterad fråga 2022: EU:s avloppsdirektiv
- 45 Cirkulär ekonomi och avfall
- 46 Översyn av EU:s regler om luftkvalitet
- 47 Prioriterad fråga 2022: Mobilitet och infrastruktur

- 48 Revidering av TEN-T-förordningen
- 49 Handlingsplan för att främja gränsöverskridande och långväga passagerartrafik på järnväg
- 49 Uppdatering av ITS-direktivet
- 50 Ett nytt ramverk för hållbara transporter i städer
- 51 Utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen

- 53 **Kapitel 4. Digitalisering**
- 53 Prioriterad fråga 2022: Digitalisering – Europas digitala decennium
- 54 Europas digitala decennium – aktuellt i Bryssel
- 57 Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel

- 58 **Kapitel 5. Regional utveckling och samarbete**
- 58 Prioriterad fråga 2022: EU:s landsbygdspolitik
- 59 Sammanhållningspolitiken 2021–2027
- 62 Ny regionalstödkarta
- 63 Omställningsplaner
- 64 Revidering av den allmänna gruppundantagsförordningen avseende bredband
- 65 Nationell strategi för Horisont Europa

- 66 **Kapitel 6. Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik**
- 66 Prioriterad fråga 2022: Att bygga ett starkt socialt Europa
- 68 Kommande initiativ om stödjande av social dialog på europeisk och nationell nivå
- 68 EU-kommissionens förslag till direktiv om lönetransparens
- 69 Utmaningar och arbetsvillkor för arbete via digitala plattformar
- 71 Förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU
- 73 EU:s strategiska ram för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen 2021–2027
- 74 Ny handlingsplan för social ekonomi

76	Kapitel 7. Vård, omsorg och folkhälsa
76	Prioriterad fråga 2022: Ny läkemedelslagstiftning för Europa
77	Kommissionens förslag till förordning om gemensam utvärdering av medicinsk teknik
78	EU:s hantering av covid-19-krisen
82	En europeisk hälsounion
83	Utvärdering av EU:s patientrörlighetsdirektiv
85	EU:s plan för cancerbekämpning
86	Kapitel 8. Inre marknad och konkurrensfrågor
86	Prioriterad fråga 2022: Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer
87	Inre marknaden och statligt stöd
90	Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen
91	Kapitel 9. Migration, integration och mänskliga rättigheter
92	Prioriterad fråga 2022: Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU
94	Asyl-, migrations- och integrationsfonden
96	Kapitel 10. Utbildning och kultur
96	Rekommendation om blandat lärande
97	Det nya europeiska Bauhaus
98	Kreativa Europa
99	Agenda för kultur
100	Praktiska länkar
103	Kontakt

SKR:s prioriterade EU-frågor 2022

SKR:s styrelse har antagit nio prioriterade EU-frågor som förbundet ska driva under 2022. Dessa är kopplade till de av kongressen antagna inriktningsmålen 2020–2023. För varje prioriterad EU-fråga finns ett förväntat resultat som styrelsen följer upp. Här finns en sammanfattning av de prioriterade EU-frågorna.

A. Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU

I september 2020 presenterade EU-kommissionen en ny gemensam asyl- och migrationspakt. Migrationsfrågan är en fortsatt mycket angelägen fråga för kommissionen att lösa ut eftersom den i annat fall riskerar att skapa stor splittring mellan medlemsstaterna. Det är därför viktigt utifrån ett svenskt lokalt och regionalt perspektiv att fortsatt följa utvecklingen på migrationsområdet i EU.

Förväntade resultat:

- › SKR förordar en jämnare fördelning av asylsökande mellan medlemsstaterna.
- › SKR anser att det lokala och regionala perspektivet ska ha ett inflytande när beslut fattas i frågor som rör asyl- och flyktingmottagandet.

B. Att bygga ett starkt socialt Europa

EU har sedan flera år tillbaka ett ökat fokus på de sociala frågorna. Med hänvisning till den sociala pelaren har kommissionen lagt fram flera olika strategier och direktivförslag på arbetsrättens område samt infört en social resultattavla för den europeiska terminen. Kommissionens ambition och arbete för ett starkt, mer socialt rättvist Europa fortsätter.

Förväntade resultat:

- › Kommunernas och regionernas roll som arbetsgivare samt utförare och beställare av välfärdstjänster är avgörande för den sociala sammanhållningen, jämlikheten och sysselsättningen i Europa. Som arbetsmarknadsparter ska SKR stärka kommuner och regioners deltagande i, och genomförande av, de initiativ som tas för att stärka den sociala dimensionen av EU. Detta för att åtgärderna ska få lämplig och reell effekt.
- › Det är avgörande för SKR och våra medlemmar att den svenska arbetsmarknadsmodellen värnas och garanteras. I det fortsatta arbetet på det sociala- och arbetsrättsliga området är det viktigt att det är autonoma och ansvarstagande arbetsmarknadsparter som ansvarar för lönebildningen och arbetsvillkoren. Det europeiska regelverket måste utformas så att det ger utrymme för detta.

C. Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer

EU:s regler för statligt stöd är strategiskt viktiga på många konkurrensutsatta områden eftersom de har betydelse för finansiering med offentliga medel också på kommunal och regional nivå. EU:s regelverk syftar främst till att bevaka intresset av konkurrensneutralitet. På de många områden i kommuner och regioner där privata aktörer verkar parallellt med offentlig verksamhet måste därför hänsyn tas till reglering på EU-nivån. Fördragets regler, med tillhörande meddelanden och riktlinjer följs upp regelbundet.

Förväntade resultat:

- › SKR vill motverka att det statsstödsrättsliga regelverket inte ytterligare begränsar kommuners och regioners organisationsfrihet och möjlighet att finansiera det som är av allmänt ekonomiskt intresse.
- › SKR vill motverka en ökning av antalet detaljerade föreskrifter och förhållningsregler inom sakområden som bredband, infrastruktur och transporter men också i horisontella frågor som tjänstedirektivet.
- › SKR vill driva att tillämpliga tröskelvärden för undantag och utrymme för förenklad handläggning höjs, eller i vart fall lämnas oförändrade.

D. EU:s avloppsdirektiv

EU-kommissionen har inlett en revision av det trettio år gamla avloppsdirektivet, Urban Waste Water Treatment Directive (UWWTD). SKR välkomnar detta eftersom direktivet är föråldrat och inte driver miljöskyddet utifrån dagens utmaningar och kunskapsläge tillräckligt kraftfullt.

Förväntade resultat:

- ✧ Generellt vill SKR ha skarpa ramverk som säkerställer en bättre miljö, men regelverken bör vara målinriktade, riskbaserade och tillräckligt flexibla för att kunna anpassas till de olika förhållanden som råder inom EU vad gäller till exempel klimat, naturgivna förutsättningar samt hur glest befolkade olika områden är.
- ✧ SKR vill att lagstiftarna säkerställer samstämmighet mellan avloppsdirektivet och ramdirektivet för vatten. Kommuner måste kunna skydda miljön genom att bygga nya eller bygga ut befintliga avloppsreningsverk när befolkningen växer.
- ✧ SKR vill att uppströmsperspektivet ska prioriteras och att det ska ställas högre krav på producenter av kemikalier och läkemedel snarare än att ställa krav på ökad reningsgrad i avloppsreningsverk.
- ✧ SKR vill att avloppsdirektivet likställer kallt avloppsvatten i norra Europa med kalla avloppsvatten på hög höjd inom övriga EU för att säkerställa att Sverige ges rätt till undantag för biologisk rening i kallt klimat.
- ✧ SKR vill undvika att avloppsdirektivets omfattning utvidgas till att också reglera dagvatten, små gemensamhetsanläggningar och enskilda avlopp, vilka redan regleras genom vattenförvaltningens åtgärdsprogram utifrån förutsättningarna i respektive vattenförekomst. EU bör därför istället fokusera på att stödja medlemsstaternas arbete med hållbara dagvattenlösningar genom att tillgängliggöra finansiering samt ett gemensamt ramverk med definitioner, kunskapsmaterial och stöddokument om exempelvis PFAS eller mikroplaster.

E. Ett klimatneutralt EU 2050

Inom EU:s gröna giv finns en tydlig inriktning på att EU ska bli klimatneutralt 2050. Utifrån detta och i ramverket för återhämtning har kommissionen lanserat en mängd initiativ för stöd och regleringar, såsom en översyn av de centrala direktiven på energi- och klimatområdet och en taxonomi för hållbara aktiviteter kopplat till investeringar, finansiering och hållbarhetsredovisning. De innehåller regler och kriterier som direkt påverkar förutsättningarna för klimatarbete, upphandling, ekonomi och bredare verksamhet i kommuner och regioner.

Förväntade resultat:

- ✧ SKR vill att EU:s regelverk och initiativ ger goda och stödjande förutsättningar för kommuner och regioner.
- ✧ SKR vill undvika detaljkrav som försvårar för bioenergi, biodrivmedel, fjärrvärme, kraftvärme, energiutvinning ur avfall, energieffektivisering et cetera.

F. Mobilitet och infrastruktur

Frågor som berör transportsystemets omställning mot minskade växthusgasutsläpp är angelägna för både kommuner och regioner. Detta är viktiga frågor att bevaka, både utifrån hur nationella och lokala klimat- och miljömål ska kunna uppnås och utifrån hur kommunernas och regionernas egna verksamheter, inklusive kollektivtrafiken, ska fungera framåt. Utvecklingen av mobilitet och infrastruktur påverkar också direkt kommun- och regioninvånarnas liv, såväl till och från arbetet som på fritiden, liksom näringslivets förutsättningar.

Förväntat resultat:

- › SKR vill att EU:s stöd, regelverk, policy och forskning om drivmedel ska ha sin utgångspunkt i minskad klimatpåverkan och bättre luftkvalitet, och inte styra mot specifika tekniker.
- › SKR vill att hänsyn tas till de nordiska förhållandena när det gäller såväl planering och utbyggnad av infrastruktur som för möjligheterna för produktion av biodrivmedel.
- › SKR vill se en bättre samordning mellan infrastruktur-, digitalisering- och energifrågor, på såväl nationell som europeisk nivå.

G. EU:s landsbygdspolitik

Kommissionen presenterade under sommaren 2021 sin vision för EU:s landsbygdsområden. I visionen finns förslag om att inrätta en så kallad landsbygdsnivå/landsbygdspakt, som ska främja samarbetet mellan förvaltningsnivåer.

Förväntade resultat:

- › SKR vill att landsbygdspolitiken ska utgå från varje plats unika förutsättningar och behov.
- › SKR vill att landsbygdspolitiken ska utformas och genomföras med ett stort mått av lokalt och regionalt inflytande.
- › SKR vill att landsbygdspolitiken så långt som möjligt integreras med regionalpolitiken.
- › SKR vill att all EU-politik genomsyras av ett landsbygdsperspektiv.

H. EU:s läkemedelslagstiftning

EU-kommissionen antog i november 2020 en ny läkemedelsstrategi i vilken kommissionen presenterade en lång rad kommande insatser inom läkemedelsområdet, som avses implementeras under kommissionens mandatperiod 2019–2024. Bland annat aviserades översyn och förändring av fyra rättsakter: generell läkemedelslagstiftning, läkemedel för sällsynta diagnoser, läkemedel för barn samt den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA:s avgiftshantering.

Förväntade resultat:

SKR kommer i sitt påverkansarbete att verka för

- › att den nya lagstiftningen möjliggör en sundare läkemedelsmarknad med stärkt konkurrens som leder till rimliga priser,
- › att regelverket för godkännande av nya läkemedel leder till god klinisk evidens, eftersom osäkerhet kring läkemedels nytta i kombination med höga priser riskerar att försvåra möjligheten att prioritera och införa dessa läkemedel i sjukvården,
- › incitament för utveckling av läkemedel vid ouppfyllda behov som bygger på behov, visad patientnytta och leder till läkemedel som når patienter,
- › att det skapas mekanismer för att behålla äldre, effektiva läkemedel på marknaden,
- › att lagstiftningen leder till en tryggare läkemedelsförsörjning, att kraven på miljöriskbedömning av läkemedel skärps i hela kedjan för tillverkning och användning.

I. Digitalisering – Europas digitala decennium

EU tar stora kliv inom digitaliseringsområdet. Det är utpekat som ett av sex prioriterade områden i kommissionens strategiska agenda för 2019–2024. Kommissionen har för 2022 aviserat möjliga initiativ inom flera områden som är av stort intresse för kommuner och regioner.

Förväntade resultat:

- › SKR har en samlad överblick över hur pågående och aviserade insatser inom digitaliseringsområdet påverkar kommuner och regioner.
- › Det lokala och regionala perspektivet har fått ett större inflytande och subsidiaritetsprincipen värnas när beslut fattas i frågor om digitalisering.
- › Kommuner och regioner har fått bättre möjligheter både att påverka EU:s agenda och vara förberedda på kommande förändringar utifrån möjligheter, risker och påverkan på självstyrelsen.

Sveriges ordförandeskap i EU 2023

Sverige är ordförande i Europeiska unionens råd våren 2023. SKR växlar upp och bidrar till att lägga grunden inför det svenska ordförandeskapet. Detta med utgångspunkt i den viljeriktning som antogs och delgavs regeringen i juni 2021. Du kan läsa mer om SKR:s budskap i detta kapitel.

SKR ser det svenska ordförandeskapet som en möjlighet för hela Sverige att vara en stark och proaktiv röst i Europasamarbetet. Detta förutsätter en ökad delaktighet, kunskap och engagemang i EU-relaterade frågor på hemmaplan. Ett kontinuerligt och angeläget arbete, där kommuner och regioner är viktiga aktörer. I egenskap av samhällsbyggare, serviceproducenter, tillsynsmyndigheter och arbetsgivare påverkas kommuner och regioner i stor utsträckning, direkt och indirekt, av EU. Sektorn samlar närmare 1,2 miljoner medarbetare och svarar för runt 25 procent av Sveriges BNP. Det är samtidigt kommuner och regioner som står medborgarna närmast och därmed bäst känner till de lokala behoven. Det är här EU:s politik förankras och implementeras.

Kommuner och regioner är centrala demokrati- och samhällsaktörer, och en viktig länk mellan medborgarna och EU-institutionerna. Det är därför viktigt att tillvarata lokala och regionala perspektiv, samt att beakta det lokala självstyret och subsidiaritetsprincipen, när Sveriges prioriteringar i EU utarbetas. Mot bakgrund av detta har SKR, tillsammans med kommuner och regioner, identifierat frågor inom åtta sakområden som är särskilt viktiga att driva under EU-ordförandeskapet 2023.

SKR: [Budskap inför kommande ordförandeskap i EU](#)

Om ordförandeskapet i Europeiska unionens råd

Ordförandeskapet i Europeiska unionens råd, även känt som EU-ordförandeskapet, ansvarar för att leda och sammankalla Europeiska unionens råd, en av Europeiska unionens institutioner bestående av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat.

Rådets ordförandeskap roterar mellan EU:s medlemsstater var sjätte månad. Under sexmånadersperioden leder ordförandeskapet möten på samtliga nivåer i rådet och bidrar till kontinuitet i EU:s arbete i rådet. Sverige har tidigare hållit i ordförandeskapet två gånger, 2001 och 2009. Ordförandeskapet ger en unik möjlighet att synliggöra Sverige och svenska intressen genom att leda möten och fastställa dagordningar. I rollen som ordförande är det viktigt att agera som en neutral medlare för att nå uppgörelser i rådet.

De medlemsstater som innehar ordförandeskapet har ett nära samarbete i en grupp om tre medlemsstater, en så kallad trio. Detta system infördes genom Lissabonfördraget 2009. Trion sätter upp långsiktiga mål och utarbetar en gemensam agenda med de ämnen och viktiga frågor som rådet ska ta upp under en 18-månadersperiod. På grundval av detta program utarbetar vart och ett av de tre länderna sitt eget mer utförliga sexmånadersprogram. Regeringen avser att presentera det svenska programmet i slutet av 2022, efter allmänna val i Sverige.

Sverige avslutar sin trio, som delas med först Frankrike och sedan Tjeckien.

| **Rådet:** [18-månadersprogram](#)

SKR:s prioriterade sakområden under ordförandeskapet 2023

SKR har tillsammans med kommuner och regioner identifierat ett antal frågor, inom åtta sakområden, som är särskilt viktiga att driva under Sveriges ordförandeskap 2023.

Värna demokratin

Stärka det demokratiska samtalet, nationellt och i EU.

Demokratin i världen möter utmaningar. Trenden har pågått i flera år, och visar sig även bland EU:s medlemsstater. SKR ser med oro på utvecklingen, och framhäver vikten av ett kontinuerligt arbete för att stärka och värna demokratin, såväl nationellt som i EU. Vi behöver öka kunskapen om vad demokrati innebär, både i rättigheter och skyldigheter, och varför vi i Sverige och EU valt det demokratiska system som vi har.

En viktig del i demokratiarbetet är det demokratiska samtalet, som idag hotas av ett allt hårdare debattklimat. I Sverige utsätts var fjärde förtroendevald och var tredje journalist för hot, våld eller trakasserier i samband med sitt uppdrag. Det hotar deras arbete och riskerar att leda till självcensur. Vi behöver värna det demokratiska samtalet, för alla, i hela Europa.

SKR vill

- › Inkludera EU-nivån i det nationella arbetet med demokratifrågor.
- › Fortsätt arbetet, att tillsammans med kommuner och regioner, utveckla det förebyggande arbetet mot hot, hat och våld mot förtroendevalda på lokal, regional, nationell och EU-nivå.
- › Verka för en positiv utveckling av det demokratiska samtalet och inkludera ett EU-perspektiv i detta arbete.

Jämställdhet, jämlikhet och diskriminering

Verka för allas lika rättigheter och möjligheter.

Respekten för människans värdighet, jämlikhet och de mänskliga rättigheterna – inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter – tillhör EU:s grundläggande värden. Medlemsstaternas samhällen ska kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Gång efter annan ser vi dock hur dessa gemensamma värden ifrågasätts och motarbetas på olika håll inom EU. Alla medlemsstater har exempelvis inte ratificerat Istanbulkonventionen, Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. HBTQI-personer diskrimineras systematiskt i några medlemsstater, rasismen är fortfarande utbredd och etniska minoriteter motarbetas eller till och med förtrycks. Mer behöver göras för att värna de grundläggande europeiska värdena.

SKR vill

- › Verka för allas rätt och möjlighet att forma samhället och sitt eget liv oavsett kön, etniskt ursprung, religion eller trosuppfattning, funktionsvariation, ålder, könsidentitet och könsuttryck eller sexuell läggning.

Social sammanhållning och integration

Möjliggöra gruppundantag i statsstödsreglerna för att hitta nationella lösningar på bostadsmarknaden kopplat till integration.

En stark allmännytta är viktig för att kommuner ska kunna fortsätta motverka segregationen genom såväl sociala som fysiska insatser. Sverige är idag det enda land i EU som inte har en subventionerad bostadssektor, även kallad social housing. Istället ger vi riktade stöd till dem som behöver för att de ska kunna finansiera sitt boende. SKR ser därför inte sociala pelarens förslag kring social housing som en lösning på utmaningar såsom bostadsbrist eller bostadssegregation. SKR föreslår istället möjliggörandet av gruppundantag i statsstödsreglerna – för att hitta nationella lösningar på bostadsmarknaden kopplat till integration.

SKR vill

- › Driva frågan om att möjliggöra gruppundantag i statsstödsreglerna för att hitta nationella lösningar på bostadsmarknaden kopplat till integration.

Migration

Verka för en jämnare fördelning av asylsökande, och inkludera lokal och regional nivå i beslutsfattandet.

Asyl- och migrationspolitiken är alltjämt en mycket angelägen fråga för EU som skapar stor splittring mellan medlemsstaterna. En överenskommelse är viktigt att få till stånd, inte minst för att förhindra att en situation likt hösten 2015 upprepas, då vissa medlemsstater fick ta ett oproportionerligt

stort ansvar. Migration-, asyl- och flyktingmottagandet är huvudsakligen ett nationellt ansvar, vilket bland annat innebär att staten ska stå för de kostnader som uppkommer. Kommuner och regioner har dock en avgörande roll i frågan, eftersom det praktiska mottagandet sker lokalt. Det är därför nödvändigt att det lokala och regionala perspektivet får inflytande när beslut fattas i frågor som rör asyl- och migrationspolitiken.

SKR vill

- › Verka för en jämnare fördelning av de asylsökande, vilket bidrar till ett bättre mottagande och gynnar såväl målgruppen som samhället i stort.
- › Inkludera den lokala och regionala nivån när beslut fattas i frågor som rör asyl- och flyktingmottagande, oavsett om det är på nationell- eller EU-nivå.

Det socialpolitiska området

Stärka den sociala dialogen och efterlevnaden av befintliga regelverk.

EU behöver en socialpolitisk grund, men åtnjuter redan robusta regelverk. SKR anser därför att det inte behövs ytterligare EU-lagstiftning på det socialpolitiska området. Istället behöver vi stärka den sociala dialogen och partssamarbetet på EU-nivå, och säkerställa att befintliga regelverk efterlevs. EU måste fortsatt respektera uppdelningen av befogenheterna mellan Unionen och medlemsstaterna. Detta gäller särskilt när kommissionen lägger fram förslag med hänvisning till den sociala pelaren, där det finns risk för att ny lagstiftning på EU-nivå underminerar de befintliga system som existerar i Sverige. Ägandeskapet för dessa frågor måste förbli på nationell, regional och lokal nivå.

SKR vill

- › Driva arbetet med att förespråka gemensamma riktlinjer och målsättningar när samarbetet fördjupas inom exempelvis jämställdhet, arbetsmiljö och löner, inte ny EU-lagstiftning.

Digitalisering

Digitaliseringen förutsätter offentliga insatser och stöd.

För att åstadkomma tillgänglighet för alla behövs ett ambitiöst arbete med infrastrukturen för digitalisering. Det gäller dels undanröjandet av rättsliga hinder men även infrastrukturens förutsättningar, två centrala områden för att nå målen. Digitaliseringen ska göra industrin och företagen mer

proaktiva, ge arbetstagarna nya färdigheter och stödja utfasningen av fossila bränslen i ekonomin. Det är dessutom angeläget att processen för digitaliseringsstillgängligheten ökar i hastighet, det har inte minst pandemin visat.

EU och Sverige delar en ambitiös målsättning om ett uppkopplat Sverige som driver tillväxt. Utbyggnaden av digital infrastruktur finansieras bland annat via EU:s jordbrukspolitik och den Regionala utvecklingsfonden.

I takt med att Sverige går över till en nationell stödmodell för bredbandsutbyggnad, som SKR välkomnar, får Sverige inte sänka ambitionen.

Drygt 4 miljarder kronor har funnits för bredband i Landsbygdsprogrammet och regeringen behöver nu stärka upp den nationella stödmodellen med motsvarande belopp – inte minst för att säkra den kvarvarande utbyggnaden på glesbygden.

SKR vill

- › Sträva mot ett utökat utrymme för lokala och regionala aktörer att ta sin del av ansvaret för utvecklingen inom digitaliseringsområdet.
- › Stärka den Regionala utvecklingsfondens inriktning på landsbygdsutveckling, där ortsammanbindande bredband är en viktig del.

Miljö och klimat

Verka för ett ambitiöst övergripande regelverk på miljö- och klimatområdet, utan detaljreglerande krav.

EU ska nå klimatneutralitet år 2050. Den ekonomiska tillväxten ska frikopplas från resursförbrukningen och inga människor eller platser ska lämnas utanför i omställningen. För att ställa om ekonomin och samhället har EU-kommissionen initierat omfattande förslag till lagstiftning och stödåtgärder, med direkt och indirekt påverkan på kommuner och regioner.

SKR välkomnar höga ambitioner på klimat och miljöområdet. Förbundet påpekar dock att EU:s regelverk och initiativ får bäst resultat om de ger goda och stödjande förutsättningar för kommuner och regioner, snarare än detaljerade krav för hur målen ska nås. Lagstiftningen bör undvika detaljreglering, präglas av teknikneutralitet och uppströmsperspektiv, samt skapa förutsättningar för omställningen av energisystem.

SKR vill

- › Driva ett ökat fokus på EU:s övergripande mål för miljö och klimat. EU:s regelverk och initiativ får bäst resultat om de ger goda och stödjande förutsättningar för kommuner och regioner och undviker detaljkrav och krav på vissa tekniker för hur målen ska nås.
- › Skapa förutsättningar för omställningen av energisystemet, främst en omfattande elektrifiering av industri och transporter med tillhörande utbyggnad av eldistributionen, samt ta tillvara den potential som finns i arbetet med energisystemintegration.
- › Driva på för ambitiösa EU-regler för minskade utsläpp till luft, vatten och mark – under principen om att förorenaren betalar – samt lyfta vikten av att prioritera havsfrågor.

Infrastruktur

Verka för ambitiösa och teknikneutrala regelverk, som tar hänsyn till nordiska förhållanden.

Den europeiska transportsektorn ska genomgå en grön och digital omställning. För att uppnå EU:s mål om klimatneutralitet 2050 måste de totala växthusgasutsläppen från transportsektorn minska med 90 procent. Detta samtidigt som att den fria rörligheten ska upprätthållas, och överkomliga lösningar för medborgarna ska säkerställas.

Frågor som berör omställningen i transportsystemet är angelägna för både kommuner och regioner. Både utifrån att nationella och lokala klimat- och miljömål ska kunna uppnås, och utifrån hur kommunernas och regionernas egna verksamheter, inklusive kollektivtrafiken, ska fungera. Utvecklingen på mobilitets- och infrastrukturuområdet har dessutom direkt inverkan på medborgarnas vardags- och arbetsliv, liksom för näringslivets förutsättningar.

SKR vill

- › Verka för ökad samordning mellan EU:s fonder och program.
- › Verka för att hänsyn tas till de nordiska förhållandena när det gäller såväl planering och utbyggnad av infrastruktur som för möjligheterna för produktion av biodrivmedel.
- › Verka för fortsatt överflyttning av godstransporter från väg till järnväg och sjöfart.
- › Verka för fortsatt utveckling och färdigställande av TEN-T.
- › Verka för en teknikneutral styrningen från EU.

EU:s styrning, framtid och horisontella frågor

En återhämtningsplan för EU - Next Generation EU

EU:s stats- och regeringschefer enades sommaren 2020 om en ny långtidsbudget för perioden 2021–2027 (MFF). Den beslutade budgeten uppgår till 1 074,3 miljarder euro. Med anledning av covid-19-pandemin enades ledarna även om ett återhämtningspaket, kallat Next Generation EU (NGEU), på sammanlagt 750 miljarder euro. MFF och NGEU ska tillsammans med övriga krisåtgärder fungera som ett samlat stödpaket för Europas återhämtning, motståndskraft samt digitala och gröna tillväxt.

EU:s återhämtningspaket ska ses som en unik insats med anledning av coronapandemin, till stöd för särskilt drabbade medlemsstater, regioner och sektorer. NGEU omfattar 750 miljarder euro – varav 390 miljarder euro i bidrag och 360 miljarder euro i lån – och ska finansieras genom EU-gemensam upplåning på finansmarknaden. Återhämtningspaketet är primärt uppdelat i två delar. Den första och största delen motsvarar 672 miljarder euro och ska gå till återhämtningsarbetet under 2021–2023. Detta kommer ske via den så kallade Faciliteten för återhämtning och resiliens (RFF), där det är upp till enskilda medlemsstater att besluta om och hur mycket man önskar att låna. Maxtaket är dock 6,8 procent av BNI. För att få tillgång till medlen måste det upprättas en nationell plan som anger hur medlen ska användas. De nationella återhämtningsplanerna ska vara förenliga med EU:s landsspecifika rekommendationer såväl som rättsstatsprincipen och klimatpolitiska mål. Återhämtningsplanerna måste godkännas med kvalificerad majoritet i Europeiska rådet.

I Sverige har Finansdepartementet ansvar för att ta fram den nationella planen, med avsikt att ta del av de cirka 35 miljarder euro som är avsatta för Sverige. SKR har följt arbetet med att ta fram den svenska nationella planen noga och har också tagit initiativ till flera möten med Finansdepartementet för att delge synpunkter och önskemål kring planens innehåll. Den plan som delgavs kommissionen i maj 2021 har ännu inte godkänts. Detta då regeringen har begärt ett antal ändringar, till följd av det parlamentariska läget i Sverige. Med anledning av höstens förändrade statsbudget är ytterligare revideringar och ett uppskjutet godkännande att vänta. SKR följer processen noggrant.

Den andra och resterande delen av återhämtningspaketet består i finansiella förstärkningar till redan existerande program, dessa ska justeras till senast 2023 och medlen ska betalas ut senast 2026.

Finansieringen via Next Generation EU ska användas inom tre huvudområden:

1. Stöd till medlemsstaternas återhämtning.
 - Faciliteten för återhämtning och resiliens: 672,5 miljarder euro. (360 miljarder euro i lån, resterande i bidrag).
 - REACT-EU: 47,5 miljarder euro.
 - Förstärkning av Fonden för rättvis omställning: 10 miljarder euro.
 - Förstärkning av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: 7,5 miljarder euro som stödjer landsbygdsområdets strukturomvandling.
2. Återstarta ekonomin.
 - Förstärkning av InvestEU: 5,6 miljarder euro inom faciliteten för strategiska investeringar.
3. Lärdomar av krisen.
 - Förstärkning av rescEU: 1,9 miljarder euro
 - Förstärkning av Horisont Europa: 5 miljarder euro.

Kommissionen: [En återhämtningsplan för EU](#)

Rådet: [Infografik - Next Generation EU](#)

Regeringen: [Sveriges återhämtningsplan](#)

Kontakt: Malin Looberger och Helena Gidlöf

Den europeiska planeringsterminen

EU och dess medlemsstater arbetar gemensamt med konkreta målsättningar inom sysselsättning, forskning och utveckling, klimatförändringar och energi, utbildning, sociala frågor samt kampen mot fattigdom. Arbetet utförs och följs upp genom ”verktyget” den europeiska planeringsterminens årscykel. Tidigare har arbetet utförts med målsättningen i tillväxt och sysselsättningsstrategin, det vil säga Europa 2020-strategin. Strategin har fungerat som utgångspunkt för den europeiska politiken och för EU:s tidigare långtidsbudget för perioden 2014–2020.

Europa 2020-strategin har nu löpt ut. Ingen ny helhetsstrategi har tagits fram, men kommissionen har beslutat att stärka den europeiska planeringsterminen genom tätare band till den sociala pelaren, Agenda 2030 samt EU:s klimatmål 2050. Även Faciliteten för återhämtning och resiliens, som är central för EU:s återhämtningsplan (NGEU), ska genom den europeiska planeringsterminen ge medlemsstaterna ekonomiskt stöd för att mildra coronakrisens sociala och ekonomiska konsekvenser.

Även den nationella återhämtningsplanen har inkorporerats i den europeiska planeringsterminen, och den gröna given har angetts som en vägledning i arbetet. SKR välkomnar detta och anser att ett tätt samarbete inom den sociala dialogen på såväl nationell som europeisk nivå krävs för att nå verklig framgång i arbetet med sysselsättning, tillväxt och sociala frågor inom EU. En ny tillväxt- och sysselsättningsstrategi, baserad på den gröna given och med tilltänkta principer om miljö, produktivitet, stabilitet och rättvisa, är rätt väg framåt. Det är också klokt att inkludera återhämtningsplanen i terminen och inte upprätta nya strukturer.

SKR har i flera sammanhang efterfrågat en ny långsiktig och sammanhållen tillväxt- och sysselsättningsstrategi för EU, och förbundet har uppmanat regeringen att verka för en uppföljare till Europa 2020-strategin som ligger i linje med de globala målen. Med anledning av covid-19-pandemin och förhandlingarna om EU:s långtidsbudget 2021–2027 har en eventuell ny strategi dock dröjt. Planeringsterminen riktades under 2020 mot att arbeta mer med samverkansfördelar och avvägningar mellan miljö-, finans- och socialpolitiken på nationell nivå. SKR understryker i detta sammanhang att lokala förutsättningar vad gäller exempelvis arbetsmarknad måste beaktas. Detsamma gäller vikten av att kommissionen säkerställer tillgången till nödvändiga investeringsmöjligheter för aktörer på lokal och regional nivå.

SKR träffar fortlöpande Statsrådsberedningen, arbetsmarknadens parter och kommissionens representation för att diskutera tillväxt- och sysselsättningsfrågor samt, från och med år 2021, insatser inom ramen för den nationella återhämtningsplanen, i den europeiska planeringsterminen. Tillsammans med medlemmarna och arbetsmarknadens parter bidrar SKR årligen till det svenska nationella reformprogrammet, till vilken den nationella återhämtningsplanen är en bilaga.

Kommissionen: [Europeiska planeringsterminen, Landspecifika rekommendationer 2020](#)

Regeringen: [Sveriges nationella reformprogram](#)

Kontakt: Malin Looberger

Den gröna given

European Green Deal, den gröna given, är EU:s färdplan för grön tillväxt och återhämtning. Den gröna given är knuten till EU:s långtidsbudget och återhämtningsplan, och ska bidra till samhällelig strukturomvandling – med målet att uppnå ett klimatneutralt och socialt rättvist EU år 2050.

Den gröna given utgör ett omfattande ramverk som samlar lagstiftning, strategier och målsättningar, som syftar till en grön och rättvis omställning i våra samhällen. Kommuner och regioner är centrala aktörer i detta sammanhang och berörs i stor utsträckning av förslagen. Det handlar bland annat om skärpta klimatmål, strategier för cirkulär ekonomi, biologisk mångfald och livsmedelsproduktion, samt initiativ såsom Klimatpakten och Renoveringsvågen. Den gröna given omfattar ytterligare en mängd initiativ inom energi-, industri-, transport-, miljö-, klimat- och det finansiella området. Exempelvis har kommissionen presenterat en plan för nollutsläpp för vatten, luft och jord, samt strategier för kemikalier respektive hållbar och smart mobilitet. Även statsstödsreglerna och energibeskattningen ses över inom ramverket.

I juli och december 2021 presenterade kommissionen sitt stora lagstiftningspaket ”Fit for 55”, som ska göra att EU når sina klimatmål till 2030. I paketet ingår bland annat förslag till översyn av direktiven om energieffektivitet och förnybar energi.

SKR prioriterar under 2022 ett antal frågor inom ramen för den gröna given, där förbundet huvudsakligen lämnar synpunkter via de europeiska paraplyorganisationerna CEMR och SGI Europe samt Europeiska regionkommittén. SKR har på flera sätt lyft behovet av regelverk som stödjer effektiva insatser från lokal och regional nivå och samtidigt undviker problematisk detaljstyrning.

Du kan läsa mer om den gröna givens olika komponenter och SKR:s åtföljande arbete i kapitel tre i denna publikation.

Kommissionen: [Den europeiska gröna given](#)

CEMR: [Ställningstagande kring EU:s gröna giv 2020](#)

Kontakt: Andreas Hagnell

Konferensen om Europas framtid

Kommissionen, parlamentet och Europiska rådet genomför under 2021–2022 den så kallade framtidskonferensen. Detta genom ett tredelat ordförandeskap mellan institutionerna. Framtidskonferensen lanserades på Europadagen den 9 maj 2021. Sverige anordnade en egen lansering under Europadagsfirandet dagen därpå, som SKR medarrangerade. Konferensen ska presentera slutsatser och avslutas under det franska ordförandeskapet i EU, våren 2022. De tre institutionerna ska därefter skyndsamt behandla frågan om hur slutsatserna ska följas upp.

Framtidskonferensen syftar till att stärka medborgardeltagandet och demokratin i Europa. Detta genom en inkluderande ansats och bred dialog på samtliga samhällsnivåer. Alla EU-medborgare bjuds in att medverka och bidra, bland annat genom att lämna synpunkter via konferensens digitala plattform. Inkomna förslag diskuteras vid ett antal plenarförsamlingar under vintern 2021–2022, där medborgare, Europaparlamentariker och representanter från rådet och kommissionen medverkar. Företrädare för svenska kommuner och regioner finns också representerade – däribland Yoomi Renström, Jelena Drenjanin och Magnus Berntsson, som ingår i Regionkommitténs delegation till framtidskonferensen.

Konferensen har lyft frågor på ett flertal nivåer kring teman såsom grön och digital omställning, europeiska rättigheter och värden inbegripet rättsstatsprincipen, migrationsutmaningar, säkerhet, EU:s roll i världen, EU:s demokratiska grundvalar samt hur man kan stärka de demokratiska processer som styr unionssamarbetet. Fler än 300 000 personer har deltagit i evenemang inom ramen för konferensen och drygt 12 000 idéer har presenterats. I Sverige har det bland annat arrangerats en mängd seminarier runt om i landet, med fokus på aktuella frågor för unionssamarbetet. EU-minister Hans Dahlgren har även genomfört besök på ett antal skolor för att samtala om EU:s framtid.

Kommissionen: [Konferensen om Europas framtid](#)

Europeiska regionkommittén: [Regionkommitténs delegation till framtidskonferensen](#)

SKR: [Medborgardialog och delaktighet](#)

Kontakt: Nils Munthe, Malin Looberger

Demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter

EU - En jämlikhetsunion

Kommissionen skapar nu ”EU:s jämlikhetsunion” för att försvara EU:s värderingar och bidra till jämlikhet oavsett kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller tro, funktionsvariation, ålder eller sexuell läggning. Kommissionen har därför under 2020 och 2021 presenterat ett flertal nya strategier och handlingsplaner som på olika sätt rör jämlikhet.

I mars 2020 presenterades en strategi för jämställdhet mellan kvinnor och män för perioden 2020–2025. De viktigaste målen är att stoppa könsrelaterat våld och könsstereotyper, minska klyftorna på arbetsmarknaden, uppnå jämlikt deltagande i alla delar av ekonomin, minska löneklyftan mellan kvinnor och män, minska könsskillnaderna inom omsorgen och få till en jämn könsfördelning inom beslutsfattande och politik.

I september 2020 antog kommissionen en handlingsplan mot rasism 2020–2025, med konkreta åtgärder som ska motverka rasism och diskriminering på grund av etnicitet inom EU.

I oktober 2020 presenterade kommissionen ett strategiskt ramverk för romsk jämlikhet, inkludering och delaktighet 2020–2030 samt ett förslag till rådsrekommendation. Arbetet inriktas på sju nyckelområden: jämlikhet, inkludering, delaktighet, utbildning, sysselsättning, hälso- och sjukvård samt boende och grundläggande tjänster. Kommissionen har inom varje område satt upp nya mål och rekommendationer för hur medlemsstaterna ska uppnå dem. Ministerrådet antog i mars 2021 en rådsrekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet.

I november 2020 presenterade kommissionen en jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer för perioden 2020–2025. Målsättningen är att varje hbtqi-person i EU ska vara säker, ha lika möjligheter och fullt ut delta i samhällslivet. Strategin innehåller ett antal riktade åtgärder för att ta itu med diskriminering, ojämlikhet och andra problem som hbtqi-personer möter.

I november 2020 lade kommissionen också fram en handlingsplan för integration och inkludering för 2021–2027. Handlingsplanen pekar på vad migranter tillför EU och på faktorer som kan hindra personer med migrantbakgrund att delta och inkluderas i det europeiska samhället.

Kommissionen presenterade i mars 2021 en ny strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning för perioden 2021–2030. Strategin, som utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, innehåller viktiga initiativ kring några huvudteman. Ett är att personer med funktionsnedsättning har samma rätt som andra EU-medborgare att flytta till ett annat land eller delta i det politiska livet, ett annat att personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och välja var och tillsammans med vem de vill leva. Ett tredje är icke-diskriminering, lika möjligheter och skyddet mot alla former av diskriminering och våld.

I mars 2021 antog kommissionen den första övergripande EU-strategin för barnets rättigheter och presenterade ett förslag till rådsrekommendation om inrättande av en europeisk barngaranti för att främja lika möjligheter för barn som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning. Rådsrekommendationen antogs sedan av ministerrådet i juni 2021.

I oktober 2021 lade kommissionen fram en strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv (2021–2030). Syftet är att stödja medlemsstaterna och civilsamhället i arbetet mot antisemitism. De föreslagna åtgärderna har sin utgångspunkt i tre pelare: att förebygga alla former av antisemitism, att skydda och främja judiskt liv samt att främja forskning och utbildning om och hågkomst av förintelsen.

SKR är positiv till EU:s olika initiativ för att öka jämlikheten och motverka diskriminering inom EU. Förbundet ser ett stort behov av att stärka och utveckla jämlikhetsarbetet i Europa, inte minst i tider då EU:s grundläggande värderingar ifrågasätts och motarbetas på olika håll i unionen.

SKR bevakar och påverkar, enskilt och genom europeiska arbetsgivar- och paraplyorganisationer, EU:s strategier och handlingsplaner för jämlikhet. Dessa strategier och handlingsplaner sätter kommuner och regioner i centrum för lösningar i kampen mot diskriminering och för mänskliga rättigheter. Eftersom lokala och regionala myndigheter befinner sig närmast medborgarna, är de väl lämpade att kartlägga ojämlikheter och identifiera ojämlika metoder, men också att leda och föregå med gott exempel genom sin egen personalpolitik och sitt sätt att erbjuda service och tjänster.

Den svenska ledamoten i Europeiska regionkommittén Yoomi Renström var rapportör för kommitténs yttrande avseende EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025.

Kommissionen: [Jämställdhetsstrategi 2020–2025](#), [EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025](#), [EU:s strategiska ram för romers jämlikhet, inkludering och deltagande](#), [Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025](#), [Handlingsplan för integration och inkludering för 2021–2027](#), [EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030](#), [EU:s strategi för barnets rättigheter](#), [EU:s strategi för att bekämpa antisemitism och främja judiskt liv 2021–2030](#)

Rådet: [Rådsrekommendation om romers jämlikhet, inkludering och delaktighet](#), [Rådsrekommendation om inrättande av en europeisk barngaranti](#)

Regionkommittén: [Yttrande om EU:s handlingsplan mot rasism](#)

Kontakt: Erik Svanfeldt

EU:s handlingsplan för demokrati

I december 2020 presenterade kommissionen EU:s handlingsplan för demokrati. Detta mot bakgrund av att de europeiska demokratierna utmanas i grunden – exempelvis genom valpåverkan, ökande extremism, desinformation och hot mot journalister.

Handlingsplanen är en avsiktsförklaring för att bidra till mer motståndskraftiga demokratier i EU. Detta genom att främja fria och rättvisa val, stärka fria och oberoende medier, motverka desinformation samt stärka medborgarnas inflytande. Planen riktar sig till EU-institutioner, nationella regeringar och parlament – som har huvudansvaret för att säkerställa en välfungerande demokrati – men också till nationella myndigheter, politiska partier, medier, det civila samhället och internetplattformar.

Kommission avser att genomföra ett antal åtgärder inom nuvarande kommissionsperiod, bland annat avseende lagförslag för insyn gällande riktat politiskt innehåll och förändring av förordning om finansiering av europeiska politiska partier. Kommissionen avser även att, genom det europeiska nätverket för valsamarbete, inrätta en gemensam mekanism för att motverka hot mot valprocesser samt skyddande av val och valinfrastruktur mot hot såsom it-angrepp.

Europeiska regionkommittén uttryckte sitt stöd för handlingsplanen i juni 2021 och gav samtidigt rekommendationer som syftar till att stärka demokratin, jämställdheten och respekten för de mänskliga rättigheterna. Kommittén föreslog bland annat att en för medlemsstaterna icke-bindande och icke-obligatorisk EU-omfattande läroplan för medborgarutbildning, kritiskt tänkande och mediekompetens utarbetas liksom att ett EU-organ med uppdrag att vidta förebyggande åtgärder för att bekämpa desinformation, hatpropaganda, intolerans, våld mot specifika samhällsgrupper och spridning av konspirationsteorier bör inrättas.

Under 2023, ett år före nästa val till Europaparlamentet, kommer kommissionen att utvärdera hur handlingsplanen har genomförts.

Kommissionen: [EU:s handlingsplan för demokrati](#)

Regionkommittén: [Yttrande om EU:s handlingsplan för demokrati](#),
[Pressmeddelande](#)

Kontakt: Cecilia Ramqvist, Martin Lidhamn

Strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU

Av fördraget om europeiska unionen framgår att unionen ska bygga på respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna och genomsyra unionssamarbetet. Stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU blev rättsligt bindande för medlemsstaterna och för EU:s institutioner 2009. Sedan införandet har stadgan bidragit till EU-lagstiftning som skyddar och främjar rättigheter samt påverkat EU-domstolens praxis. EU har även inrättat ett organ för grundläggande rättigheter: European Union Agency for Fundamental Rights (FRA).

I december 2020 presenterade kommissionen sin strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU. I meddelandet betonas att framsteg har gjorts på området, men att skyddet för de grundläggande rättigheterna inte kan tas för givet utan måste stärkas för att stadgan ska tillämpas fullt ut. Kommissionen efterlyser därför ett förnyat åtagande genom en strategi som ska vara vägledande under kommande tio år.

Den nya strategin fokuserar på fyra åtgärdsplaner:

- › Säkerställa att medlemsstaterna tillämpar stadgan i praktiken.
- › Stärka organisationer i civilsamhället, rättighetsförsvare och rättstillämpare.
- › Främja användning av stadgan som kompass för EU-institutionerna.
- › Öka människors medvetenhet om sina rättigheter enligt stadgan.

Som en del i uppföljningen har kommissionen för avsikt att från och med 2021 utarbeta en årsrapport om tillämpningen av stadgan i medlemsstaterna.

SKR har arbetat med initiativet inom ramen för Regionkommitténs yttrande, som välkomnar den nya strategin. Kommittén betonar strategins erkännande av de lokala och regionala myndigheternas roll som centrala aktörer när det gäller att främja och skydda rättigheterna i stadgan, och understryker vikten av ett fortsatt starkt arbete med mänskliga rättigheter på lokal och regional nivå.

Även regeringen har välkomnat kommissionens meddelande om en strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU.

Kommissionen: [Strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU](#)

Regionkommittén: [Yttrande om kommissionens strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU](#)

Kontakt: Cecilia Ramqvist

Krafttag mot hatpropaganda och hatbrott

I december 2021 lade kommissionen fram ett initiativ om att utvidga förteckningen över så kallade EU-brott till att även omfatta hatpropaganda och hatbrott. Brotten är i olika grad kriminaliserade bland EU:s medlemsstater, och en utvidgning av förteckningen behövs för att säkerställa gemensamma

minimiregler om brott och påföljder. Behovet av att ta itu med hatbrott och hatretorik, i synnerhet på grund av kön, sexuell läggning, ålder och funktionsnedsättning, har identifierats i unionens jämställdhetsstrategier.

Enligt kommissionen är initiativet angeläget för att bemöta den gränsöverskridande dimensionen av hatpropaganda och hatbrott, som på nätet kan få snabb och internationell spridning. Brottsutvecklingen stiger och covid-19-pandemin anges ha bidragit till ökningen. Brotten anses särskilt allvarliga eftersom de undergräver EU:s gemensamma värden och grundläggande rättigheter, inskrivna i fördrag och stadga.

Forskning visar att även allmänheten i Sverige utsätts för kränkningar och trakasserier i en sådan omfattning att det påverkar både deras hälsa och deras vilja att delta i det demokratiska samtalet. Utvecklingen kan därmed sägas medföra ett samhällsproblem. Det finns behov av goda förutsättningar för såväl förtroendevalda som för medborgare, att delta i det demokratiska samtalet utan att drabbas av otillbörlig påverkan eller trakasserier av olika former.

För att möta denna utveckling behöver många aktörer agera tillsammans, såväl nationellt som gemensamt i Europa, för att utgöra en motståndskraft. Vikten av att ta samtal med ansvariga inom de stora digitala plattformarna är tydlig.

Arbetet mot hot- och hat och värnandet av det demokratiska samtalet är en av SKR:s prioriterade frågor inför Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionens råd våren 2023. Förbundet bedriver ett aktivt arbete med fokus på demokratins förutsättningar och det demokratiska samtalet. Detta arbete växlas upp inför allmänna val i Sverige 2022, bland annat genom anordnandet av konferenser och webbutbildningar för politiker och förtroendevalda. SKR ska även fortsättningsvis samverka med Medieinstitutet Fojo i projekt där förtroendevalda och journalister möts för att värna det lokala demokratiska samtalet.

Kommissionen: [Förslag om att utvidga förteckningen över så kallade EU-brott till att även omfatta hatpropaganda och hatbrott](#), [Förslag till rådsbeslut](#), [Pressmeddelande](#)

SKR: [SKR:s arbete för att stärka det demokratiska samtalet](#)

Kontakt: Anna-Lena Pogulis

Lagstiftning om att förebygga och bekämpa könsbaserat våld

EU-kommissionen avser att i början av 2022 presentera ett lagförslag för att förebygga och bekämpa könsbaserat våld och våld i hemmet. Initiativet tillkännagavs av kommissionens ordförande Ursula von der Leyen i samband med det årliga talet om tillståndet i unionen i september 2020.

Idag finns det ingen EU-lagstiftning mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. EU har dock anslutit sig till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, även kallad Istanbulkonventionen.

I EU:s jämställdhetsstrategi för åren 2020–2025 ingår målet att stoppa könsbaserat våld. I en studie om mäns våld mot kvinnor, genomförd av EU-byrån för grundläggande rättigheter (FRA), framgår att ungefär en tredjedel av respondenterna utsatts för fysiskt eller sexuellt våld. Europaparlamentet har upprepade gånger bett kommissionen att vidta åtgärder inom området mäns våld mot kvinnor.

SKR har i många år arbetat aktivt med kvinnofridsfrågor och är positivt till internationella konventioner och regelverk som förebygger och bekämpar könsbaserat våld. Förbundet genomför under perioden 2021–2023 en särskild satsning för att stödja kommuner och regioner i utvecklingen av arbetet med jämställdhet och kvinnofrid. Satsningen har särskilt fokus på att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Europarådet: [Istanbulkonventionen](#)

FRA: [Violence against women: an EU-wide survey](#)

SKR: [Satsning på jämställdhet och kvinnofrid 2021-2023](#)

Kontakt: Susannah Sjöberg

Motverka sexuella övergrepp mot barn på nätet

I september 2020 presenterade EU-kommissionen ett lagförslag som innehöll en interimistisk förordning som tillåter nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster – så som webbmail, meddelandetjänster och internettelefoni – att avvika från integritetsreglerna i EU:s e-integritetsdirektiv. Syftet är att göra det möjligt för dessa leverantörer att fortsätta att upptäcka, rapportera och ta bort material med sexuella övergrepp mot barn på nätet.

Den tillfälliga lagen antogs den 14 juli 2021 och trädde i kraft den 2 augusti 2021. Förordningen är begränsad till den 3 augusti 2024 och kommissionen arbetar nu med att ta fram permanent lagstiftning som ska ersätta den interimistiska förordningen. Lagförslaget skulle ha presenterats i slutet av 2021 men är försenat. Ansvarig kommissionär, Ylva Johansson, meddelade dock i ett tal den 7 december 2021 att hon avser att presentera ett förslag under 2022.

Kampen mot sexuella övergrepp mot barn på nätet gavs högsta prioritet i Europaparlamentets, rådets och kommissionens gemensamma förklaring från den 17 december 2020. Den gemensamma förklaringen anger EU:s lagstiftningsprioriteringar för 2021 samt gemensamma slutsatser om politiska mål och prioriteringar för 2020–2024.

SKR är positivt till internationella överenskommelser och regelverk som motverkar och förhindrar sexuella övergrep mot barn på nätet.

Kommissionen: [Kampen mot sexuella övergrepp mot barn, EU-strategi för en effektivare bekämpning av sexuella övergrepp mot barn, EU-institutionernas gemensamma prioriteringar för 2021–2024](#)

EUR-Lex: [Förordningen om tillfälligt undantag från vissa bestämmelser i syfte att bekämpa sexuella övergrepp mot barn på nätet](#)

Kontakt: Susannah Sjöberg

Öppet samråd om bindande standarder för jämlikhetsorgan

EU-kommissionen har i sitt arbetsprogram för 2022 aviserat ett kommande lagförslag om bindande standarder för jämlikhetsorgan, det vill säga organ för främjande av likabehandling. Diskrimineringsombudsmannen är Sveriges jämlikhetsorgan.

Syftet med förslaget till direktiv, som är tänkt att presenteras under tredje kvartalet 2022, är att stärka dessa organ genom att fastställa minimi-standarder för deras funktion inom alla områden som täcks av EU:s befintliga jämlikhetsdirektiv. Dessa direktiv förbjuder diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller trosuppfattning, ålder och sexuell läggning inom en lång rad samhällsområden.

Idag finns en icke-bindande kommissionsrekommendation om standarder för jämlikhetsorgan från 2018. Kommissionen bedömer dock att denna bara har fått ett begränsat genomslag i medlemsstaterna.

Som ett led i arbetet med det nya lagförslaget, inledde EU-kommissionen i december 2021 ett öppet samråd om bindande standarder för jämlikhetsorgan. Samrådet pågår fram till den 18 mars 2022. Syftet med samrådet är att inhämta information som kan bidra till kommissionens arbete med att föreslå ytterligare åtgärder för att stärka jämlikhetsorganen.

SKR avser att delta i samrådet.

Kommissionen: [Rekommendationer om standarder för jämlikhetsorgan, Information om initiativet, Öppet samråd om bindande standarder för likabehandlingsorgan](#)

Kontakt: Erik Svanfeldt

Översyn av CEMR-deklarationen

Under 2021 uppmärksammade de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation, Council of European Municipalities and Regions (CEMR), att den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, även kallad CEMR-deklarationen, fyllde femton år.

CEMR-deklarationen är ett verktyg för kommuner och regioner att främja jämställdhet mellan kvinnor och män inom ramen för en sammanhållen och ambitiös strategi och för att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och den praktiska verksamheten. Deklarationen omfattar alla aspekter av verksamheten, såväl det politiska arbetet som arbetsgivarfrågor och servicen till invånarna. Beslut om att ställa sig bakom deklARATIONEN fattas av kommunens eller regionens politiska ledning.

För att stödja undertecknarna i arbetet med att genomföra det som de åtagit sig genom att underteckna CEMR-deklarationen, finns ett "Observatory of the European Charter for Equality of Women and Men in Local Life", som är knutet till CEMR.

CEMR-deklarationens femtonårsjubileum uppmärksammades med ett event den 12 maj 2021, som var startskottet för en översyn av deklARATIONEN i form av sex arbetsseminarier under juni–november kring olika artiklar i deklARATIONEN. Resultaten av dessa diskussioner kommer att utmynna i en slutrapport med rekommendationer om hur CEMR-deklARATIONEN och dess verktyg kan revideras under 2022–2023. Planen är att slutrapporten ska presenteras och diskuteras på ett möte i Bryssel den 22 mars 2022.

SKR står bakom den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå och rekommenderar kommuner och regioner att underteckna CEMR-deklARATIONEN. SKR var också med och byggde upp ovan nämnda observatorium för CEMR-deklARATIONEN. SKR ser ett stort behov av att främja, stödja och utveckla jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå i Europa och bedömer att förbundet och dess medlemmar har gott om erfarenheter och goda exempel att bidra med i det europeiska jämställdhetsarbetet.

SKR deltar och stödjer CEMR i den nu pågående översynen av CEMR-deklARATIONEN. Förbundet genomför samtidigt också en nationell uppföljning av hur CEMR-deklARATIONEN används i svenska kommuners och regioners jämställdhetsarbete.

SKR: [CEMR-deklARATIONEN](#)

CEMR: [Observatory of the European Charter](#)

Kontakt: Erik Svanfeldt

Ny agenda för terrorismbekämpning

I slutet av 2020 presenterade kommissionen ett meddelande om en agenda för terrorismbekämpning. Detta som en del av strategin för EU:s säkerhetsunion 2020–2025. Agendan anger kommissionens syn och viljeriktning vad gäller unionens samlade arbete mot terrorism. Innehållet sorteras under de fyra pelarna förutspå, förhindra, skydda och reagera. För att stärka arbetet mot terrorism anses ett integrerat arbete medlemsstater och samhällsnivåer emellan vara avgörande. Detta bland annat avseende informations- och erfarenhetsutbyte, polisiär samverkan och delande av best praxis gällande infrastruktur för säkra städer. Utbytet bör också ske inom den egna staten, tillsammans med regioner, kommuner och civilsamhället. Den svenska regeringen har välkomnat förslaget, och anser att EU-samarbetet är centralt för Sveriges internationella arbete mot terrorism.

Kommuner och regioner har en framträdande roll när det gäller arbetet med att stödja lokala aktörer för mer motståndskraftiga samhällen. SKR har genom Europeiska regionkommitténs yttrande kommit med synpunkter till meddelandet. Europeiska regionkommittén välkomnar kommissionens agenda för terrorismbekämpning, och konstaterar att de lokala och regionala myndigheterna spelar en viktig roll i bland annat förebyggandet av radikaliserings och skyddet av offentliga platser. Kommittén ställer sig även bakom kommissionens initiativ till nätverk för kunskapsspridning och radikaliserings respektive EU-städer mot radikaliserings, som avser stärka den lokala nivåns tillgång till finansiering, vägledning och utbildning för att bättre ta itu med utmaningar kopplade till terrorismbekämpning.

SKR följer nogsamt kommitténs förslag om en delad yrkessekretess mellan myndigheter och civilsamhälle, för att tidigt upptäcka radikaliserings. Den svenska modellen för detta ser annorlunda ut, varför såväl förbundet som de svenska ledamöterna i kommittén har betonat vikten av att beakta medlemsstaternas regelverk om skydd av enskildas personliga integritet.

Kommissionen: [En agenda för terrorismbekämpning för EU: förutse, förhindra, skydda, reagera, EU:s säkerhetsunion](#)

Regeringen: [Fakta-PM](#)

Regionkommittén: [Yttrande om EU:s agenda för terrorismbekämpning](#)

Europaparlamentet: [Understanding EU counter-terrorism policy](#)

Kontakt: Malin Svanberg

Miljö, energi och transport

Prioriterad fråga 2022: Ett klimatneutralt EU 2050

Europa ska som första kontinent vara klimatneutralt år 2050. Detta fastställdes under våren 2021 genom den europeiska klimatlagen. EU:s klimatlag fastslår en minskning av EU:s totala växthusgasutsläpp med minst 55 procent till år 2030, jämfört med år 1990. För att uppnå de skärpta klimatmålen, och som en del av EU:s gröna giv, presenterade kommissionen paketet Fit for 55 i juli och december 2021. Det omfattar ett tjugotal förslag till ny och reviderad lagstiftning och initiativ.

De nationella energi- och klimatplanerna, fördelningen av utsläppsminskningar mellan medlemsstaterna, utsläppshandeln (ETS), utsläpp från mark (LULUCF) och EU:s energidirektiv har utgjort viktiga underlag för kommissionens översyn. Ambitionen att nå klimatneutralitet har gett upphov till en mängd initiativ, inklusive åtgärder för att minska transportsektorns koldioxidavtryck, en justeringsmekanism för koldioxid från import inom vissa sektorer, en ny strategi för klimatanpassning samt en europeisk klimatpakt.

Beträffande klimatmålet 2030 har SKR, genom förbundets europeiska paraplyorganisation CEMR, lyft möjligheterna inom områden såsom energi, byggnader, mobilitet och avfall. SKR har framhävt offentlig upphandling som ett kraftfullt verktyg för omställningen, men betonat vikten av uppbackning av stöd i regelverk, underlag och organisation.

Svenska kommuner och regioner berörs i hög grad av EU:s politik i sitt frivilliga arbete för minskad klimatpåverkan. EU bidrar med stödande ambitioner och styrmedel, men också problematisk detaljstyrning. Exempel på det senare är EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter, skattebestämmelser, administrativa krav och nationella tak för grödebaserade biodrivmedel som etanol och biodiesel från raps (RME). Kraven på individuell mätning och debitering av värme i flerbostadshus är ett annat exempel, som infördes i

Sverige i juli 2021 – trots att de flesta svenska bedömare anser att det kan öka energianvändningen och risken för energifattigdom. Kommissionens regelverk kring energikrav på byggnader medför också att värmepumpar och förnybar energi på plats premieras framför fjärrvärme. Ni kan läsa mer om dessa initiativ på nästkommande sidor.

Förhandling av direktiv under 2022

SKR följer utvecklingen på det klimatpolitiska området för att tillsammans med andra parter verka för bra och teknikneutrala villkor för hållbarhetsarbetet i kommuner och regioner. Särskilt prioriterade är direktiven kring energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar energi. Du kan läsa mer om dessa frågor på efterföljande sidor.

Förslagen innehåller en hel del problematisk detaljstyrning. SKR ser samtidigt positivt på ökade möjligheter för tekniskt och ekonomiskt stöd för att uppmuntra en ökad renoveringstakt. Tillgång till nya lån och stöd är helt avgörande på många håll i EU, även för energieffektivisering som i grunden är lönsam. Under 2022 pågår förhandlingsprocessen i parlamentet och rådet. SKR kommer bidra till inspel via Europeiska regionkommittén, CEMR och SGI Europe och nationellt.

Kommissionen: [En europeisk grön giv](#)

CEMR: [Ställningstagande kring EU:s gröna giv 2020](#)

Kontakt: Andreas Hagnell

Renoveringsvågen

EU:s byggsektor är den sektor med enskilt störst energikonsumtion i Europa. Byggsektorn svarar för cirka 40 procent av energiförbrukningen och 36 procent av växthusgasutsläppen i EU. Kommissionen presenterade i slutet av 2020 en strategi för att fördubbla energieffektiviseringstakten och samtidigt skapa jobb genom renovering av bebyggelsen, den så kallade renoveringsvågen.

Strategin omfattar styrmedel såsom minimistandarder för existerande byggnader och djuprenovering, nya regler för energideklarationer, digitala loggböcker, digitalisering och elbilsaddning. Finansiering ska underlättas genom bidrag från EU:s budget, återställningsprogram och Europeiska investeringsbanken och kombinationer med privat finansiering ska underlättas. Vidare ska tekniskt stöd kanaliseras via myndigheter och utbildning och gröna jobb ska underlättas. Industrialisering ska främjas med hänsyn

till hållbara lösningar, bland annat genom ecodesign och byggnadsinformationsmodellering. Design och grannskapsbaserade modeller ska stödjas, liksom bostäder till överkomligt pris för att motverka energifattigdom.

Offentliga aktörer ska vara föregångare och gröna upphandlingskriterier ska utvecklas. Initiativet ska även beakta förnybar energi och system för värme och kyla. Strategin har konkretiserats i förslagen till flera reviderade direktiv i juli och december 2021.

Kommissionen: [Strategi för renoveringsvågen](#)

Direktivet om energieffektivitet

Energieffektivitetsdirektivet (EED) föreslås revideras i flera delar. Det omfattar krav på medlemsstaternas energianvändning och besparing, energieffektivitet först som princip, offentlig verksamhet, byggnader och upphandling, energiledning och kartläggning för företag, mätning, fakturering och konsumenters ställning, värme och kyla, distribution, certifiering, energitjänster samt finansiering.

EED höjer EU:s bindande mål och stärker uppföljningen av medlemsstaternas bidrag. Principen energieffektivitet först ska tillämpas vid beslut om planer, policy och investeringar. Medlemsstaterna får ökade krav att spara 1,5 procent per år även framöver. Det ska göras utan negativ effekt på sårbara konsumenter. Offentlig sektor ska reducera energianvändningen med 1,7 procent per år, en takt som ligger över svensk praxis. Offentliga organ ska renovera 3 procent av sin golvyta per år till nära-nollenergibyggnader (NZEB), motsvarande Boverkets byggregler för nya byggnader (BBR).

SKR har tidigare motsatt sig ett sådant krav då det inte tar hänsyn till hur energieffektivisering bedrivs i kommuner och regioner och riskerar att bli mycket kostsamt. Offentliga organ ska även sikta på att bara hyra lokaler i energiklass A och B, trots att det inte finns någon standardisering av klasserna mellan medlemsstaterna. I Sverige motsvarar det max 75 procent av energikravet i BBR.

Medlemsstaterna ska säkerställa att offentliga organ bara upphandlar energieffektiva produkter. Energitjänstekontrakt (EPC) i offentliga lokaler ska övervägas. Medlemsstaterna får kräva att offentliga organ ställer bredare hållbarhetskrav i upphandling, inklusive livscykelkrav på klimatprestanda och EU:s kriterier för grön offentlig upphandling (GPP). Medlemsstaterna ska ta fram vägledning för att tillämpa livscykelkostnader i upphandling.

Direktivet ska även utveckla fjärrvärme, fjärrkyla och kraftvärme. Lokala och regionala planer ska tas fram. De årliga ökningarna som föreslås är i flera fall redan tillgodosedda inom svenska nivåer. Men det finns detaljproblem såsom att andelarna förnybart och restvärme räknas var för sig och inte sammantaget.

Kommissionen: [EU:s energieffektiviseringsdirektiv - utvärdering och översyn](#)
CEMR: [Samrådssvar gällande EED](#)

Direktivet om byggnaders energiprestanda

Direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD) som presenterades i december 2021 omfattar flera nya krav på byggnaders minimala energiprestanda (MEPS). Detta gäller även för befintliga byggnader. Siktet är att befintliga byggnader ska renoveras så att de stegvis kommer ur de två sämsta klasserna, där den sämsta klassen G ska motsvara de 15 procent av byggnaderna med högst energianvändning vid införandet av den nya energiklassningen senast år 2025. Detta skulle innebära att runt en fjärdedel av EU:s byggnader ska renoveras kraftfullt på 8 år – en enorm uppgift.

Nya byggnader ska vara ”nollutsläppsbyggnader” från år 2030, och redan 2027 för upphandlande myndigheter. Kraven på energiprestanda anges för svensk del till ca 75–90 kWh/m², vilket skulle kunna vara ungefär i nivå med nuvarande BBR, men tolkningen av hur det ska räknas är inte klar. Därtill ska försörjningen vara helt från förnybar energi som ska vara producerad vid byggnaden, eller i energigemenskaper eller i effektiv fjärrvärme/fjärrkyla. Endast i undantagsfall får även energi från det nationella nätet räknas in. Dessa utvidgningar innebär förhoppningsvis viktiga steg mot mer teknikneutrala villkor för olika slags förnybar energi. Klimatberäkningar ska göras för byggnader över 2000 m² från 2027 och för övriga från 2030. Det omfattar inte bara byggmaterial och konstruktion, som i det svenska arbetet med klimatdeklarationer, utan hela livscykeln inklusive drift och rivning.

Förslaget omfattar även krav på nationell renoveringsplan, finansiering, energideklarationer, beräkningsmetoder, elektromobilitet, smarta system, data, inspektioner och kontrollsystem.

Kommissionen: [Direktivet om byggnaders energiprestanda, Pressmeddelande](#)
CEMR: [Samrådssvar gällande EPBD](#)

Förnybarhetsdirektivet, Energiskattedirektivet och Social klimatfond

I förslaget till reviderat förnybarhetsdirektiv (RED) kan de ökade kraven på biobränslen leda till betydande administration även för mindre energianläggningar. Det föreslås även krav på 49 procent förnybar energi på byggnadsnivå, snarare än på energisystemet i stort.

I Energiskattedirektivet föreslås skatt baserat på energiinnehåll och hållbarhet. Även hållbara biobränslen ska dock beskattas, på halva nivån för fossil energi, vilket skulle kunna bli mycket problematiskt ur ett svenskt perspektiv.

Förslaget till social klimatfond ska ge EU:s medlemsstater särskilda medel att stödja sina medborgare och hjälpa dem investera i energieffektivitet, nya energisystem och renare mobilitet. Den finansieras främst via utvidgningen av utsläppshandeln till byggnader och vägtransporter. 72 miljarder euro ska tillföras medlemsstaterna under 2025–2032 inom den fleråriga budgetramen och lika mycket förväntas i matchning från medlemsstaterna.

Kommissionen: [RED](#), [Social klimatfond](#), [Översyn av energiskattedirektivet](#)
CEMR: [Samrådssvar gällande RED](#)

Förslag till ändrad lagstiftning för gas

Den 15 december 2021 presenterade kommissionen förslag till ändringar i EU:s regelverk för gas. Genom att underlätta för användningen av förnybara och koldioxidsnåla gaser såsom biometan och vätgas, ska förslaget verka för en utfasning av fossila bränslen på EU:s gasmarknad och samtidigt bidra till energitrygghet. Paketet omfattar särskilda satsningar på vätgas och vätgasinfrastruktur, konsumentinflytande och konsumentskydd samt en strategi med åtgärder mot metanutsläpp. Ett särskilt meddelande om hållbara kolcykler syftar till att binda kol genom naturbaserade lösningar.

Kommissionen: [Pressmeddelande](#)

EU:s taxonomi för hållbara aktiviteter

EU:s gemensamma klassificeringssystem – eller taxonomi – ska fungera som ett verktyg för att definiera vad som kan anses vara hållbara aktiviteter och investeringar inom bland annat industri, byggnader, energi, transporter, vatten och avfallshantering. Taxonomin gäller i första hand finansföretag och hållbarhetsredovisningar för större företag, men väntas indirekt bli styrande för projekt i kommuner och regioner via motsvarande krav på gröna obligationer och med troliga smittoeffekter på EU-stöd och annan EU-reglering. Initiativet utgör en av åtgärderna i EU:s handlingsplan för finansiering av hållbar tillväxt.

Den delegerade akten för klimatmålen fastställdes i december 2021, för att efterlevas från år 2022. Sverige hade genom riksdagen ställt sig avvisande, främst till följd av kraven på skogsbruk, bioenergi och vattenkraft. Den akt som specificerar taxonomins rapporteringskrav publicerades i december. Vid årsskiftet publicerade kommissionen även den kontroversiella kompletterande akten om naturgas och kärnkraft som hållbara aktiviteter, där medlemsstaterna erbjöds möjlighet att reagera före 21 januari. I början av februari presenterade kommissionen sitt slutliga förslag om att inkludera naturgas och kärnkraft som grön investering i taxonomin. Parlamentet och rådet har nu sex månader på sig att granska förslaget och eventuellt invända mot det. Om ingen av institutionerna invänder mot förslaget träder den delegerade akten i kraft den första januari 2023.

SKR anser att taxonomin innehåller flera rimliga krav, såsom att hållbar energiproduktion ska ha lägre klimatpåverkan än 100 g CO₂/kWh, att nya byggnader ska vara minst 10 procent bättre än nationella byggregler och att energieffektiviseringen vara minst 30 procent vid större renovering, samt att även enstaka energieffektiviseringsåtgärder kan räknas som hållbara.

Det finns dock flera problematiska kriterier utifrån svenska satsningar i klimatarbetet. Bussar, bilar och lätta lastbilar som drivs med biodrivmedel ingår inte. Energiutvinning ur avfall ingår inte heller, men ska eventuellt ses över senare. Klimatberäkningar för byggnader ska göras inte bara för byggmaterial och konstruktion, som i det svenska arbetet med klimatdeklarationer, utan för hela livscykeln inklusive drift och rivning.

Aktiviteter får heller inte orsaka någon väsentlig skada på övriga miljömål. Summan av alla dessa krav och verifieringen av dessa, riskerar att resultera i betungande administration för svenska kommuner och regioner som vill genomföra ambitiösa satsningar, men också mindre projekt inom områden

såsom byggnader, förnybar energi och hållbara transporter. Exempelvis ställs höga krav på analys och klimatanpassning på byggnads- och projektnivå, snarare än på plannivå.

Taxonomins fortsatta utveckling

I slutet av februari 2022 väntas Plattformen för hållbara finanser publicera sina förslag till kriterier för de fyra övriga miljömålen i taxonomiförordningen. Baserat på rekommendationerna ska kommissionen ta fram förslag till delegerad akt.

Plattformen väntas samtidigt publicera sin rapport med beskrivning av de bestämmelser som skulle krävas för att utvidga taxonomin till ytterligare kategorier av verksamheter, bland annat miljöskadliga verksamheter. Kommissionen ska sedan publicera sin rapport på samma tema.

I början av 2022 väntas även plattformens rapport med beskrivning av de bestämmelser som skulle krävas för att utvidga taxonomin till sociala mål. Även denna följs upp med en rapport från kommissionen.

SKR samarbetar med Kommuninvest och olika flera nätverk i denna fråga, både kring de kommande förslagen och kring implementeringen i svenska branscher och ramverk.

Kommissionen: [EU-Taxonomi för hållbara aktiviteter](#), [Delegerad akt om klimatmålen](#), [Delegerad akt om rapporteringskrav](#)

Rådet: [Finansiering av klimatomställningen](#)

Regeringen: [EU:s taxonomi för hållbara investeringar](#)

Kontakt: Andreas Hagnell

Prioriterad fråga 2022: EU:s avloppsdirektiv

Kommissionen har beslutat att revidera direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse. Konsultationsperioden är nu avslutad och ett reviderat förslag till avloppsdirektiv ska presenteras under andra halvan av 2022. SKR välkomnar detta, eftersom direktivet är föråldrat och inte driver miljöskyddet utifrån dagens utmaningar och kunskapsläge tillräckligt kraftfullt.

Samrådsprocessen har tydligt visat ett generellt behov av att anpassa direktivet till dagens utmaningar. Gällande direktiv anses bland annat vara otillräcklig för att hantera föroreningar såsom läkemedelsrester och mikroplaster. Det finns även ett behov av att anpassa direktivet i linje med dagens teknologiska möjligheter och rådande klimatutmaningar. Dessutom ser kommissionen över möjligheterna att utvidga direktivet till att även omfatta dagvatten, bräddningar, enskilda avlopp samt mindre gemensamhetsanläggningar.

EU-domstolen beslutade under hösten 2021 att Sverige inte kan använda sig av undantagsbestämmelser för biologisk rening i kallt klimat. Detta då undantaget endast är applicerbart på orter över 1 500 meter över havet. Det undantag som implementerats i svensk lagstiftning genom Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2016:6) måste därmed tas bort. Artikel 1 i direktivet, som antogs innan Sveriges EU-medlemskap, tar sikte på Alpregionerna. Detta är problematiskt eftersom biologisk rening i kallt klimat är svårt även på lägre höjder. SKR menar därför att direktivet måste revideras, för att bättre ta hänsyn till förhållanden i Sverige och norra Europa.

Revisionen av avloppsdirektivet är en av SKR:s prioriterade EU-frågor under 2022 och förbundet följer arbetet aktivt. Frågan är viktig för svenska kommuner och regioner, både i rollen som verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet. SKR arbetar för ambitiösa regelverk med en riskbaserad utgångspunkt, utan detaljstyrning och med ett tydligt uppströmsperspektiv. Lagstiftarna måste säkerställa att kravställandet är rimligt och i proportion till riskerna, samt att hänsyn tas till medlemsstaternas olika förhållanden, exempelvis vad gäller klimat, naturgivna förutsättningar och befolkningstäthet.

SKR har under samrådsperioden delgett förbundets synpunkter till kommissionen via ett antal olika forum och nätverk. Bland annat genom SKR:s europeiska paraplyorganisationer CEMR och SGI Europe. SKR kommer under 2022 att fortsätta arbeta med frågan i europeiska och svenska sammanhang och bevaka hur svenska kommunala och regionala intressen tagits i beaktning i reviderat förslag. SKR kommer vid behov initiera samtal med departement, kommissionen och Europeiska regionkommittén inför antagandet av förslaget.

Kommissionen: [EU:s direktiv om avloppsvatten](#)

WISE: [Sveriges efterlevnad av gällande direktiv](#)

Naturvårdsverket: [EU-dom kräver ändring av föreskrifter](#)

Kontakt: Oskar Wikstrand

Cirkulär ekonomi och avfall

I mars 2020 presenterade kommissionen en ny handlingsplan för cirkulär ekonomi. Handlingsplanen syftar till att stärka EU:s konkurrenskraft och samtidigt skydda miljön och konsumenträttigheter. Strategin har ett uppströmsperspektiv, det vill säga att fokus läggs på design- och tillverkningsprocessen – snarare än nedströms, på avfallshanteringen. SKR välkomnar detta.

SKR har inkommit med synpunkter på handlingsplanen genom Europeiska regionkommittén. I beredningen av kommitténs yttrande betonade förbundet bland annat vikten av att beakta uppströmsperspektivet samt att andra mått än BNP bör övervägas för att mäta utveckling i en cirkulär ekonomi. Bägge aspekter finns nu belysta i Regionkommitténs slutliga yttrande om handlingsplanen.

Under 2022 avser kommissionen bland annat att se över regleringen för CLP-förordningen, samt att presentera förslag till åtgärder för att minska mikroplaster i naturen. Inom ramen för EU:s initiativ för hållbara produkter ska konsumenters rätt att reparera produkter, i stället för att ersätta dem, stärkas och på så vis främja övergången till en cirkulär ekonomi.

Kommissionen ska även presentera den första delen av paketet för cirkulär ekonomi den 30 mars 2022. Där ingår bland annat revidering av Ekodesign-direktivet och strategin för hållbara textilier. SKR anser att ekodesign-direktivet bör uppdateras vad avser reparerbarhet på produkter och krav på inblandning av sekundär råvara i nya produkter. Den andra delen av paketet presenteras den 20 juli 2022 och där ingår bland annat ett policy-ramverk för biologiskt nedbrytbara plaster och en översyn av direktivet för förpackningar och förpackningsavfall.

Kommissionen: [En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin](#)

Regionkommittén: [Yttrande om en ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin](#)

Kontakt: Charlotte Löfgren

Översyn av EU:s regler om luftkvalitet

Den 12 maj 2021 antog kommissionen sin handlingsplan med sikte på nollutsläpp för luft, vatten och mark. Planen presenteras som en del av den gröna given, och omfattar bland annat en översyn av EU:s luftkvalitetsdirektiv. Direktivet ska ses över, i syfte att anpassa standarder till WHO:s nya luftkvalitetsriktlinjer som presenterades i september 2021.

Kommissionens ambition är att förbättra EU:s övergripande lagstiftning för ren luft, bland annat genom att se över bestämmelserna om påföljder vid överskridanden och krav på information till allmänheten, samt föreslå åtgärder för att stärka övervakningen av luftkvaliteten, modellering och planer för att hjälpa lokala myndigheter att uppnå renare luft. En konsekvensbedömning av det kommande förslaget väntas presenteras våren 2022, efterföljt av ett förslag till reviderat direktiv under hösten 2022.

Luftföroreningar utgör fortfarande den största miljörelaterade hälso-risken i EU, och orsakar varje år knappt 500 000 förtida dödsfall. Det krävs ytterligare insatser för att skydda allmänheten från den negativa effekt som luftföroreningar utgör. Luftkvaliteten i Europa har gradvis förbättrats under de senaste åren, men många medlemsstater uppfyller inte de nuvarande normerna och majoriteten av länderna är för närvarande föremål för överträdelseförfaranden. Sverige har förhållandevis bra luftkvalitet, men klarar dock inte WHO:s riktvärden i alla avseenden.

SKR arbetar med frågan genom Europeiska regionkommittén och med genomförandet i Sverige. SKR anser att det behövs en sektorsövergripande strategi som även beaktar de andra politikområdena där källor till utsläpp finns. Vidare menar förbundet att den lokala och regionala nivån inte har rådighet i alla avseenden för att ensamt klara miljökvalitetsnormerna, utan också är beroende av ett nationellt agerande. Slutligen menar SKR att det måste finnas tillräckliga ekonomiska incitament och verktyg för att finansiera de åtgärder som krävs för att klara kraven och uppnå långsiktiga mål. Detta gäller särskilt om luftkvalitetsnormerna anpassas till WHO:s rekommendationer.

Kommissionen: [Med sikte på nollförorening av luft, vatten och mark](#)

WHO: [WHO global air quality guidelines](#)

Kontakt: Kerstin Blom Bokliden

Prioriterad fråga 2022: Mobilitet och infrastruktur

EU driver på för en omställning av det europeiska transportsystemet. Detta inom ramen för den europeiska gröna given och Parisavtalets målsättningar. Transporter står idag för cirka 25 procent av unionens totala utsläpp av växthusgaser. För att nå EU:s mål om klimatneutralitet år 2050 måste transportsektorns totala växthusgasutsläpp minska med minst 90 procent.

Som en del av den gröna given presenterade kommissionen i december 2020 sin strategi för hållbar och smart mobilitet. Strategin framhäver bland annat elektrifiering och digitalisering som viktiga förutsättningar för omställning och hållbar mobilitet.

Genom EU:s nya klimatlag, som antogs i juni 2021, höjs unionens målsättningar om att minska utsläppen av växthusgaser från 40 procent till minst 55 procent senast år 2030. Kommissionen initierade därefter det så kallade Fit for 55-paketet, som omfattar en rad åtgärder för att realisera klimatlagens mål. Transportsektorn berörs av flera förslag, bland annat förslag till nya normer för utsläpp av koldioxid från personbilar och lätta nyttofordon samt ny förordning för utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen. Båda dessa initiativ syftar till att styra mot utsläppsfria vägtransporter.

Den 14 december 2021 lanserades paketet för effektiv och grön mobilitet som innehåller fyra initiativ: förslag till revidering av TEN-T-förordningen, förslag till en handlingsplan för långväga och gränsöverskridande järnvägstransporter, förslag till uppdatering av direktivet om intelligenta transportsystem (ITS), samt förslag till ett nytt ramverk för hållbar stadstrafik. Ni kan läsa mer om dessa initiativ i efterföljande artiklar.

Europaparlamentet och rådet ska under 2022 förhandla om förslagen till ny EU-lagstiftning på det transportpolitiska området. Ny EU-lagstiftning ska därefter implementeras i medlemsstaterna. Sverige är på många sätt väl rustat för omställningen och nya lagkrav, och många regioner och kommuner har arbetat med ambitiösa regionala och lokala klimatmål under lång tid. Proaktiv intressebevakning är dock alltjämt viktigt, för att säkerställa att nya inriktningar och krav fullt ut tar hänsyn till svenska förhållanden.

SKR stödjer EU:s offensiva klimatpolitik, och anser att en omställning till en fossilfri transportsektor är en nödvändig åtgärd i linje med de svenska ambitionerna. Förbundet framhäver dock vikten av att tillämpa ett teknikneutralt förhållningssätt i omställningen – för att inte missgynna hållbara

biodrivmedel – samt att se till hela livscykeln när det gäller energikällor och bränslen. SKR menar också att hänsyn måste tas till de nordiska förhållandena utifrån dess geografi och tillgänglighet.

Kommissionen: [Strategin för hållbar och smart mobilitet](#), [Omställning av ekonomin och samhället för att infria klimatambitioner](#), [Efficient and Green Mobility](#)

Kontakt: Ulrika Palm, Sara Rhudin och Emma Ström

Revidering av TEN-T-förordningen

I december 2021 presenterade kommissionen ett förslag till reviderad förordning för det transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Målet är att etablera en sammanhängande och högkvalitativ transportinfrastruktur i hela EU, i syfte att stärka unionens inre marknad samt sociala, ekonomiska och territoriella sammanhållning. Den nuvarande TEN-T-förordningen antogs 2013, och omfattar järnvägar, vattenvägar och vägar samt kopplingar till urbana noder, hamnar, flygplatser och terminaler.

Kommissionen föreslår att gradvis färdigställa ett transportnät i tre nivåer: stomnät (år 2030), utvidgat stomnät (år 2040) och övergripande nät (år 2050). Förslaget stomnät liknar i stort sett den befintliga. Likaså de krav som ska uppfyllas i nätet senast år 2030. Det utvidgade stomnätet är däremot nytt och består av särskilt prioriterade delar av det övergripande nätet som bör slutföras senast år 2040. Det utvidgade stomnätet är till stor del ett resultat av synkronisering mellan gods- och stomnätskorridorerna på järnväg, vilka har blivit en del av de europeiska transportkorridorerna (ETC). Nyheter i kommissionens förslag är även att städer över 100 000 invånare eller en stad per NUTS 2-region räknas som urbana noder. Ändringen innebär att flera svenska städer nu räknas som urbana noder i TEN-T systemet.

Förslaget innebär generellt ett tydligare fokus på omställning av transportsystemet och lägger mer ansvar och krav på medlemsstaterna. När flera städer uppgraderas till urbana noder och transportnoder ökar ansvaret att agera som facilitatorer (bland annat avseende first- och last mile-kopplingar) för ett smidigare skifte mellan olika transportslag och infrastruktur på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Därtill kommer ökade krav för tillgänglighet till alternativa bränslen och att överflyttning av gods åläggs de utpekade noderna, liksom förslag om årlig återrapportering till kommissionen.

Europaparlamentet och rådet ska nu anta sina respektive positioner. Därefter följer förhandlingar. Infrastrukturdepartementet deltar i förhandlingarna för Sveriges räkning. SKR har lämnat synpunkter på förordningsförslaget som ett underlag till förhandlingarna.

Kommissionen: [Förslag till reviderad TEN-T-förordning](#)

SKR: [Samrådssvar översyn av riktlinjer för TEN-T](#)

Kontakt: Emma Ström

Handlingsplan för att främja gränsöverskridande och långväga passagerartrafik på järnväg

Kommissionen har presenterat en ny handlingsplan för långväga och gränsöverskridande järnvägstrafik. Handlingsplanen syftar till att överbygga de hinder som finns idag för att främja ett ökat resande med tåg. Planen är framför allt framtagen för långväga och gränsöverskridande järnvägstrafik, men eftersom olika sorters tågtrafik nyttjar samma infrastruktur, kan åtgärder vad gäller kapacitetstilldelning även komma att påverka annan tågtrafik, exempelvis regional tågtrafik. I den marknadsöppning som det nu införda fjärde järnvägspaketet innebär ligger Sverige i framkant, medan andra medlemsstater är i början av processen. Olika sätt att agera här kan få olika konsekvenser för tågtilldelning på det gemensamma europeiska tågnätet. I handlingsplanen ingår också att under år 2022 titta på multimodala och användarvänliga biljettsystem, vilket innebär att flera initiativ kring biljettsystem i kollektivtrafik pågår parallellt. SKR bevakar frågorna.

Kommissionen: [Efficient and Green Mobility](#)

Kontakt: Sara Rhudin

Uppdatering av ITS-direktivet

Kommissionen har aviserat att ITS-direktivet ska uppdateras. ITS står för intelligenta transportsystem, ett samlingsbegrepp för den informationsteknik som används för att skapa ett förbättrat transportsystem. ITS-direktivet är ett EU-ramverk för harmonisering som bland annat bidrar till kostnadseffektivitet vid utveckling av ITS-lösningar och ger tjänsteutvecklare bättre förutsättningar att skala upp sina tjänster. Harmonisering innebär också fördelar för såväl resenärer som godstransportörer och de tjänster som ska syfta till att bidra till minskad trängsel i trafiken, ökad trafiksäkerhet och minskad miljöpåverkan.

I uppdateringen av ITS-direktivet ingår att titta på vilka infrastruktur-, trafik- och reseuppgifter som finns tillgängliga för EU:s transportnät. Även ny teknik för uppkopplad och automatiserad mobilitet, som till exempel självkörande fordon, ingår. Uppdateringen inkluderar förslag till förändring av tidigare definierade datakategorier, bland annat införande av begreppet "kritiska datatyper" för den typ av information som anses särskilt viktig för den fortsatta tjänsteutvecklingen, samt förslag om att realtidsdata blir obligatoriskt och att standarder för bokningar, betalningar och biljettvalideringar fastställs. ITS-direktivet har bäring på multimodala digitala mobilitetstjänster och biljett- och betalssystem i kollektivtrafiken.

ITS-direktivet har också koppling till kommunala vägar och trafikföreskrifter. Den geografiska omfattningen föreslås utökas till att på sikt inkludera hela det nationella vägnätet, exklusive de privata vägar inte som ingår som del av TEN-T, motorväg eller primära vägnätet. Det primära vägnätet definieras som de vägar som sammanbinder större städer och/eller regioner som inte redan ingår i TEN-T. Medlemsstaterna föreslås ges möjlighet att i viss mån påverka tidplanen för införandet av krav på tillgängliggörande av de definierade datamängderna. Detta genom att själva definiera det nationella primära vägnätet. Den första milstolpen (tillgängliggörande av kritiska datatyper för hela vägnätet, tillgång till alla datatyper för TEN-T, motorvägar och primära vägnätet) är tidsatt till 1 januari 2025.

I Sverige har Trafikverket en samordnande roll för ITS. SKR bevakar frågorna.

Kommissionen: [Förslag till revidering av ITS-direktivet](#)

Kontakt: Sara Rhudin, Bo Baudin

Ett nytt ramverk för hållbara transporter i städer

Att skapa en mer hållbar rörlighet i städer är en av EU:s utmaningar då vägtransporter är en av de främsta orsakerna till såväl luftföroreningar och trängsel som växthusgasutsläpp i stadsområdena. År 2013 offentliggjorde kommissionen paketet för rörlighet i städer och avsatte därefter också medel till rena stadstransporter. Europeiska revisionsrätten har undersökt effekterna av kommissionens paket och visade i en rapport 2020 att det inte fanns några tecken på grundläggande förändringar i medlemsstaternas strategier eller några tydliga tendenser mot mer hållbara transportsätt. Rapporten menade att det krävs ett effektivt och välintegrerat kollektivtrafiknät, med olika transportalternativ för att få medborgare att övergå från personbilstransporter till renare transportmedel såsom gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Under 2021 hölls ett EU-samråd kring åtgärder för att utveckla stadstrafiksystem som är säkra, tillgängliga, inkluderande, överkomliga i pris, smarta, resilienta och utsläppsfria. Inom ramen för paketet för effektiv och grön mobilitet lanserar nu kommissionen ett nytt ramverk för hållbara städer med stark koppling till förslaget om en reviderad TEN-T-förordning. Ramverket pekar på att städer har en viktig uppgift i att minska utsläpp, men också trängsel och hälsorisker, och att utsläppsfria transporter inte är tillräckligt för att lösa detta. Därför behöver utvecklingen av kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik samt väl integrerade delade mobilitetstjänster prioriteras på såväl nationell som lokal nivå framåt.

Frågan kommer direkt att påverka de kommuner som har över 100 000 invånare eller räknas som en urban nod i det transeuropeiska transportnätverket då krav föreslås ställas på att dessa städer/kommuner ska ha en strategisk mobilitetsplan för hur invånare, gods och andra transporter ska röra sig på ett hållbart och smart sätt – såväl inom som mellan tätorter och städer – med fokus på aktiv, kollektiv och delad mobilitet. Krav kan också komma att ställas på insamling av data över bland annat klimatpåverkande utsläpp, trafikolyckor och färdmedelsfördelning, men också på utveckling av exempelvis mobilitetshubbar, omlastningshubbar och logistiknoder.

SKR:s styrelse har tidigare yttrat sig över paketet för rörlighet i städer och pekat på att åtgärder för att lösa problemen måste utgå från lokala förutsättningar, men att alla invånare ska ges förutsättningar till en god livsmiljö och tillgänglighet till hållbar mobilitet. SKR har också pekat på att det finns ett värdefullt samspel mellan stad och land, varför transportsystemet måste vara sammanhängande.

Kommissionen: [Ny EU-RAM för mobilitet i städer](#)

Kontakt: Ulrika Palm

Utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen

Det nuvarande direktivet om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen antogs 2014 och har syftat till att påskynda utbyggnaden av infrastruktur för alternativa drivmedel och elfordon längs det europeiska vägnätet. Under 2020 genomfördes ett öppet samråd för att utvärdera direktivets effektivitet, aktualitet och ändamålsenlighet. Hösten 2021 kom ett förslag till en revidering av direktivet i form av en förordning inom ramen för Fit for 55-paketet. Rådet och parlamentet tar nu fram sina respektive positioner i frågan. Förhandlingar förväntas inledas under 2022.

För SKR:s medlemmar är frågan viktig då den anger ramarna för hur infrastruktur för alternativa drivmedel, inte minst laddinfrastruktur och vätgasinфраstruktur, ska byggas ut längs det transeuropeiska nätverket. Då direktivet omvandlas till en förordning blir den också direkt styrande för det svenska genomförandet av denna utbyggnad.

SKR ställde sig positiva till en översyn av direktivet i samrådet 2020. Från förbundet framhölls att direktivet behövde ta större hänsyn till kommuner och regioners förutsättningar, samt att de svenska förhållandena gällande biobränsleproduktion och distribution borde beaktas i högre grad. SKR framförde också att direktivet tydligare borde framhålla förnybarhet som ett kriterium för alternativa bränslen. SKR har sedan tidigare också välkomnat en gemensam teknisk standard för infrastruktur för alternativa bränslen på EU-nivå, men förhållit sig kritiska till delar med hög detaljreglering.

Kommissionen: [Förslag till förordning om utbyggnad av infrastruktur för alternativa bränslen](#)

SKR: [Yttrande om utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen, EU-samråd om direktivet för infrastruktur för alternativa bränslen](#)

Kontakt: Ulrika Palm

Digitalisering

Prioriterad fråga 2022: Digitalisering - Europas digitala decennium

Kommissionen har för 2022 aviserat möjliga initiativ inom flera områden som är av stort intresse för kommuner och regioner. Här kan bland annat nämnas regelboken för molntjänster, utbyte av digitala patientöversikter och e-recept mellan medlemsstaterna, infrastruktur för digitala e-hälso-tjänster, en europeisk analysram för att mäta dataflöden, utredning av enskilda personers rätt att få ut de personuppgifter som olika aktörer hanterar (dataportabilitet), insatser kring cybersäkerhet, översyn av statsstöds-reglerna för bredbandsutbyggnad, ramverk för myndigheters förmåga att utbyta information (interoperabilitet) samt fortsatt arbete med en europeisk digital identitet.

Vidare arbetas det med flera lagförslag inom AI- respektive dataområdena, bland annat Data Governance Act, Digital Service Act och översyn av databasdirektivet. Därutöver fortsätter arbeten inom flera områden av intresse för kommuner och regioner, exempelvis:

- › etablerandet av en EU-gemensam digital plånbok för invånare (digital tillgång till enskildas personliga bevis som exempelvis rör identitet, folkbokföring, utbildning),
- › åtgärder för att öka enskildas och organisationers digitala kompetens,
- › tillskapandet av det "Europeiska hälsodataområdet" (European Health Data Space, EHDS) i syfte att bidra till utveckling inom hälso- och sjukvård, forskning och utveckling (Life Science).

Det kan konstateras att EU tar fler initiativ och större kliv inom digitaliseringsområdet än tidigare. Många av frågorna har direkt beröring på kommuners och regioners uppdrag och till viss del kan skönjas en extensiv tillämpning av subsidiaritetsprincipen, där EU exempelvis ser ut att använda

digitaliseringen som ett verktyg för att påverka medlemsstaternas rådighet inom det sociala området. Utvecklingen medför stora möjligheter men kan även vara förenad med risker både för självstyrelsen och för invånare och företag.

Sammanfattningsvis innebär detta att SKR behöver ha en både bred och djup bild av EU:s digitaliseringsarbete för att kunna bevaka kommuners och regioners intressen, men även för att vara proaktiv och påverka den EU-gemensamma agendan. SKR behöver förstärka insatserna, samla ihop arbetet tvärs över kansliet och vidareutveckla dialog med och stöd till kommuner och regioner i frågor som rör den lokal och regionala nivån.

Kommissionen: [EU:s digitala decennium](#)

Kontakt: Hanna Lundborg

Europas digitala decennium - aktuellt i Bryssel

“Digital is the make-or-break issue”. Så beskrev kommissionens ordförande Ursula von der Leyen digitaliseringsarbetet i Europa under sitt tal till unionen i september 2021. Med andra ord, digitalisering är av avgörande vikt för EU. Ett synsätt som har präglat kommissionen sedan dess tillträde och som återspeglas i den mängd förslag som presenteras. Digitalisering är ett av sex prioriterade områden för den innevarande kommissionens mandatperiod. Den digitala omställningen av Europa är dessutom starkt sammankopplat med övriga prioriteringar och beskrivs som en nyckelfaktor i såväl näringslivsutveckling som den gröna omställningen och återhämtningsarbetet efter covid-19-pandemin.

Under 2022 står flertalet portföljer högt på agendan. Förutom pågående förhandlingar inom data, plattformar och AI väntas även nya processer gällande bland annat gig-ekonomin och säkerhetsfrågor.

Även det franska ordförandeskapet i ministerrådet har angett digitalisering som ett prioriterat område, vilket genomsyrar samtliga sakområden i ordförandeskapets program. Det kommer bland annat att genomföras två större konferenser med digitalisering som fokus, ett ministermöte om digital suveränitet under februari samt ett Digital Assembly i Toulouse den 21–22 juni.

Våren 2022 är en viktig period för den digitala inre marknaden i unionen och delar av förslagen har inverkan på ”Europas tekniska suveränitet”. Detta är ett begrepp som har vuxit fram de senaste åren, pådrivet av bland annat Frankrike. EU ska vara mer tekniskt oberoende gentemot Kina och USA, och samtidigt ska EU:s konkurrenskraft på den digitala marknaden stärkas. Frankrike vill verka för att öka EU:s strategiska oberoende inom flertalet områden, såsom skydd av data, AI, säkerhet och nätverksinfrastruktur.

Det franska ordförandeskapet avser prioritera förhandlingarna av rättsakten om digitala tjänster (DSA) och rättsakten om digitala marknader (DMA). Detta efter att rådet och Europaparlamentet färdigställt sina respektive positioner i slutet av 2021. Båda är stora lagstiftningsförslag på den digitala inre marknaden som kommer ha en stor betydelse för digitala tjänster och produkter framöver. En överenskommelse om DMA väntas nås under våren 2022. Viktiga frågor att lösa i förhandlingarna är definitionen av ”gatekeeper” samt frågor kring regelefterlevnad och påföljder. Färdigställandet av DSA bedöms dock kunna dras ut på tiden, då dess omfång är bredare än DMA – som enbart riktar sig mot nätjättarna. DSA rör frågor om e-handel, bekämpning av olagligt innehåll och varor samt skydd för användare på nätet och berör därmed fler aktörer.

På dataområdet är nästa steg den så kallade Data Act, ett lagförslag som förväntas presenteras under första kvartalet 2022 och som bygger vidare på Data Governance Act (DGA) som antogs under hösten 2021. Data Act ska införa bestämmelser om hur icke-personlig data kan delas, hur tillgången till data ser ut och hur den kan användas för finansiella fördelar. Lagförslagen ska skapa ett robust ramverk för delning av data på ett säkert och tillförlitligt sätt. DGA blir det första färdigförhandlade förslaget från kommissionens datastrategi från 2020, som därmed lägger grunden för Data Act och kommissionens förslag om dataområden.

Ytterligare intressanta områden att följa kopplat till data, är de så kallade dataområdena som kommissionen aviserat att de vill införa inom ramen för den Europeiska strategin för data som presenterades 2020. Först ut av de tio dataområdena i strategin är dataområden för hälsa. Det pågick ett samråd under våren 2021 och det väntas att kommissionen presenterar ett förslag till förordning under 2022.

Vidare fortsätter arbetet med gemensam EU-lagstiftning för AI. AIDA, ett särskilt utskott i Europaparlamentet som analyserar effekterna av AI, presenterade ett utkast till en rapport i slutet av förra året och voterade om ändringsförslag i mitten av januari 2022. Utskottet belyser bland annat risker kopplat till etiska och legala frågor samt fördelar med användning av AI inom klimatarbetet, på arbetsmarknaden och inom hälso- och sjukvård. Trots att kommissionen presenterade ett förslag till lagstiftning på AI-området i april 2021 har processen varit trög, dels givet att området är tekniskt komplicerat, dels eftersom det tog Europaparlamentet hela hösten att enas om ansvarigt utskott. Detta resulterade i delat ägarskap mellan IMCO och LIBE. Rapportörerna väntas presentera det gemensamma utkastet i april och votering gällande förslag till ändringar väntas ske i slutet av september. Det kommer antagligen inte ske några stora genombrott i frågan under våren 2022, även om AI lyfts fram i det franska ordförandeskapsprogrammet som en prioritet. Centralt i arbetet framåt blir att finna en balans mellan möjligheter till innovation och en tillräckligt säker regulatorisk ram för AI-användning i EU – som garanterar och skyddar våra rättigheter. Flera aktörer i Bryssel menar att AI-förslaget är Europas möjlighet att sätta den internationella standarden för reglering av artificiell intelligens.

Under våren 2022 fortsätter arbetet med den europeiska ramen för digital identitet (EUID). Instrumentets syfte är att, för gränsöverskridande användning, säkerställa tillgången till mycket säkra och tillförlitliga elektroniska id-lösningar. EUID ska säkerställa att offentliga och privata tjänster kan förlita sig på tillförlitliga och säkra digitala id-lösningar, att fysiska och juridiska personer har befogenhet att använda digitala id-lösningar, att dessa lösningar kopplas till olika attribut och möjliggör ett målinriktat utbyte av identitetsuppgifter – som är begränsat till behoven för den specifika tjänst som efterfrågas – samt att kvalificerade betrodda tjänster godkänns inom EU och att lika villkor säkerställs för deras tillhandahållande. Förslaget presenterades under sommaren 2021 och arbetet i respektive institution är i full gång. Europaparlamentet förväntas rösta om ett utkast innan sommaren.

Frågan kring säkerhet i en allt mer uppkopplad värld kommer stå högt på dagordningen under året. Kommissionen aviserade i arbetsprogrammet för 2022 att de ämnar lägga fram en cybersäkerhetslag under årets tredje kvartal, som ska etablera gemensamma säkerhetsstandarder för uppkopplade produkter för att minska riskerna på den växande IoT-marknaden (Internet of Things). Kommissionen ämnar även presentera en strategi för interoperabilitet inom EU, i syfte att säkra gemensamma standarder för dataflöden och tjänster för offentlig sektor mellan medlemsstater.

Under våren 2022 förväntas rådet och Europaparlamentet nå en överenskommelse om förslaget till uppdatering av NIS-direktivet, som lades fram av kommissionen år 2020. Direktivet reglerar informationssäkerhet kopplat till samhällsviktiga och digitala tjänster. Uppdateringen till ”NIS2” innebär bland annat att tillämpningsområdet utökas och att direktivet blir mer detaljerat. Bland annat har rådet i sin allmänna inriktning vidgat definitionen av vilka organisationer som omfattas, förtydligat inkludering av offentlig förvaltning och att medlemsstater har en möjlighet att utvidga omfånget på kommunal och regional nivå. Rådet och Europaparlamentet antog sina respektive positioner under oktober och december 2021. Förhandlingarna har påbörjats och det slutgiltiga resultatet återstår att se.

Kommissionen: [EU:s digitala decennium: digitala mål för 2030, En EU-strategi för data](#)

Rådet: [En digital framtid för Europa, Det franska ordförandeskapsprogrammet, Stärka cybersäkerhet och resiliens i EU](#)

Kontakt: Dag Håkansson

Aktiviteter inom e-upphandling och e-handel

Nya annonsformulär vid offentlig upphandling, så kallade eForms, ska implementeras i medlemsstaterna senast i november 2023. Medlemsstaterna ska nu bland annat ta ställning till vilka uppgifter som ska vara obligatoriska respektive frivilliga. I Sverige arbetar Finansdepartementet för närvarande med förslaget, som förväntas komma på remiss i början av 2022.

Kommissionen (DG-GROW) och kommissionens expertgrupp för e-upphandling (EXEP) arbetar för närvarande med initiativ som syftar till att tillgängliggöra upphandlingsdata. En särskild satsning för att öka kunskapen om dynamiska inköpssystem (DIS) pågår också inom EXEP, som i november 2021 publicerade vägledande riktlinjer. Förhoppningen är att användningen av DIS ska öka, bland annat som ett alternativ till ramavtal.

Inom ramen för SFTI bedriver SKR, Myndigheten för digital förvaltning (DIGG), Kammarkollegiet och Upphandlingsmyndigheten ett gemensamt arbete för att främja förutsättningarna för elektronisk handel i offentlig sektor. SFTI arrangerar under 2022 ett antal utbildningar inom e-handel, bland annat om erfarenheter och användning av DIS.

Kommissionen: [E-upphandling, Dynamic Purchasing Systems – Use guidelines](#)

SKR: [E-handel och e-upphandling](#)

Övrigt: [SFTI](#)

Kontakt: Kerstin Wiss Holmdahl

Regional utveckling och samarbete

Prioriterad fråga 2022: EU:s landsbygdspolitik

Kommissionen presenterade under sommaren 2021 sin vision för EU:s landsbygdsområden. I visionen finns förslag om att inrätta en så kallad landsbygdsnivå eller landsbygdspakt, som ska främja samarbetet mellan förvaltningsnivåer. En handlingsplan kommer att utarbetas för visionens genomförande och kommissionen har också för avsikt att inrätta en mekanism för landsbygdssäkring – där all EU-politik ska granskas utifrån ett landsbygdsperspektiv, så kallade territoriella konsekvensanalyser. Ett särskilt observationsorgan kommer att inrättas inom kommissionen för att ytterligare förbättra insamling och analys av data från landsbygdsområden.

I Sverige pågår för närvarande en översyn av den nationella landsbygdspolitiken. SKR arbetar för att landsbygdspolitiken så långt som möjligt ska integreras med den regionala utvecklingspolitiken. Landsbygderna bör ses som en del av regionernas territoriella utvecklingsansvar. SKR bör på motsvarande sätt verka för att EU:s landsbygdspolitik integreras i regionalpolitiken. Konkret innebär det att landsbygdsinsatser bör kopplas tydligt till sammanhållningspolitiken snarare än den gemensamma jordbrukspolitiken som idag. Detta för att främja en sammanhållen utvecklingspolitik. Dagens åtskillnad mellan jordbrukspolitik och sammanhållningspolitik skapar onödiga stuprör i genomförandet.

Kommissionen: [En långsiktig vision för EU:s landsbygdsområden](#)

Kontakt: Ellinor Ivarsson

Sammanhållningspolitiken 2021-2027

Sammanhållningspolitikens målsättning är:

- › Ett smartare EU med stöd till innovation, digitalisering, ekonomisk omvandling samt stöd till småföretag.
- › Ett grönare, koldioxidfritt EU där Parisavtalet genomförs samt investerar i energiomställning, förnybara energikällor och klimatarbete.
- › Ett mer sammankopplat EU med utveckling av strategiska transportnät och digitala nät.
- › Ett mer socialt EU där principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter följs med satsningar för arbetstillfällen, utbildning, kompetens, social inkludering och en jämlik hälso- och sjukvård.
- › Ett EU som står närmare medborgarna som stöder lokala utvecklingsstrategier och hållbar stadsutveckling i hela EU.

Regeringen beslutade under hösten 2021 om ett förslag till partnerskapsöverenskommelsen för Sverige. Partnerskapsöverenskommelsen anger Sveriges strategiska inriktning för Regionalfonden, Fonden för en rättvis omställning, Socialfonden+ (ESF+) samt Havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden. Häri beskrivs komplementaritet och synergier mellan dessa fonder, samt Sveriges tilldelning av medel och fördelning mellan olika program.

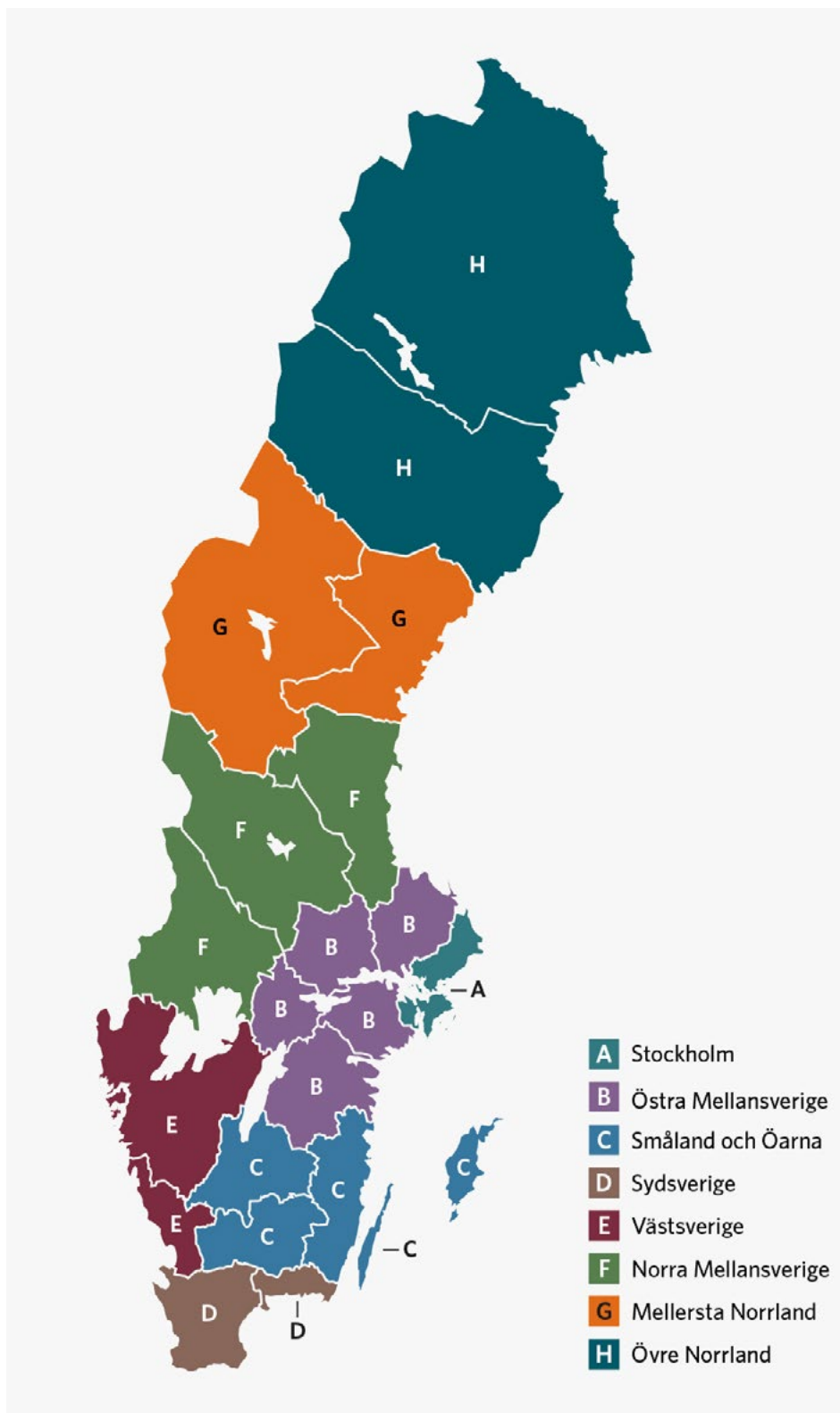
Under programperioden 2021–2027 har Sverige åtta regionalfondsprogram, ett nationellt regionalfondsprogram samt ett socialfondsprogram med tillhörande åtta regionala handlingsplaner. Därtill omfattas Sverige i olika geografier av 13 Interregprogram.

Tabell 1: Preliminär fördelning av medel för Sveriges regionalfondsprogram perioden 2021–2027

Program	Omfattning totalt i miljoner kronor*	Varav EU medel
Stockholm	790	316
Östra Mellansverige	1 495	598
Småland och Öarna	1 409	564
Sydsverige	1 302	521
Västsverige	1 196	478
Norra Mellansverige	2 511	1 255
Mellersta Norrland	3 316	1 326
Övre Norrland	4 564	1 826
Det nationella regional- fondsprogrammet	2 844	1 138
Regionalfonden (ERUF) totalt	19 426	8 021

*räknat på valutakurs 9,30 per euro

Figur 1: De åtta regionalfondsprogrammen

Regeringen beslutade även om att lämna in ett nationellt program för ESF+ och åtta regionalfondsprogram till EU-kommissionen. Därefter följer tre månader för kommissionen med läsning, återkoppling och för eventuella justeringar som Sverige behöver göra inför ett godkännande av kommissionen.

Parallellt fortgår arbetet i Sverige. Regeringen har gett regionerna i uppdrag att ta fram åtta handlingsplaner för ESF+. Alla regionalfondsprogram har skrivit in i sina program att satsning ska göras på riskkapitalfonder. Förberedelsearbete för detta pågår.

Den åttonde sammanhållningsrapporten är publicerad. Rapporten analyserar den viktigaste utvecklingen av territoriella skillnader under det senaste decenniet och effekterna av EU:s sammanhållningspolitik. Rapporten ger även en första reflektion om framtiden för EU:s sammanhållningspolitik. Sammanhållningspolitiken har effektivt hjälpt mindre utvecklade regioner att komma ikapp och bidragit till att återställa och upprätthålla offentliga investeringsnivåer i EU, samt i arbetet med att motverka covid-19-pandemins effekter. Rapporten betonar att sammanhållningspolitiken nu bör återgå till sitt kärnuppdrag – att minska regionala skillnader och främja en långsiktig regional utveckling.

Sammanhållningsforum kommer att genomföras den 17–18 mars i Bryssel och digitalt.

Diskussioner inför framtida programperioder har redan påbörjats. Ett samråd för att fånga upp resultat och erfarenheter från sammanhållningspolitikens förgående programperiod (2014–2020) kommer att genomföras hösten 2022 – där regioner, myndigheter, SKR och andra intressenter uppmanas att inkomma med synpunkter.

Kommissionen: [Sammanhållningspolitiken 2021-2027, Åttonde rapporten om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning](#)

Kontakt: Helena Gidlöf

Ny regionalstöds-karta

EU-kommissionen har godkänt Sveriges regionalstöds-karta för perioden 2022–2027. Kartan styr i vilken utsträckning Tillväxtverket och regioner kan bevilja regionalt investeringsstöd, och föreslås mot bakgrund av kommissionens riktlinjer för statligt regionalstöd.

Den nya regionalstöds-kartan omfattar samtliga områden som ingick i den förgående regionalstöds-kartan. Därtill har landsbygdsområden i Sveriges södra delar inkluderats.

Kommissionen: [Sveriges regionalstöds-karta 2022–2027](#)

Kontakt: Helena Gidlöf

Omställningsplaner

Fonden för en rättvis omställning (FRO) är ett nytt finansieringsinstrument inom sammanhållningspolitiken, som syftar till att stödja regioner i omställningen till klimatneutralitet senast 2050. FRO ska fokusera på de industrier och regioner som har störst utsläpp och samtidigt bemöta socio-ekonomiska utmaningar till följd av omställningen.

Sveriges förslag till nationellt program för FRO har nu godkänts av regeringen och lämnats till kommissionen. Regeringen föreslår att FRO riktas mot klimatomställning av utsläppstunga anläggningar, inom ramen för fyra omställningsplaner:

- › Stålindustrin i Norrbottens län – 63,4 miljoner euro: Fossilfri stålproduktion, vätgasproduktion, forskning och kompetenshöjande insatser.
- › Metallindustrin i Västerbottens län – 21,6 miljoner euro: Fossilfri metallproduktion, återvinning, energilagring, forskning och kompetenshöjande insatser.
- › Mineralindustrin i Gotlands län – 37,4 miljoner euro: CCS, nya cementsorter och kapacitet i lokalt elnät.
- › Raffinaderi och kemiindustrin i Västra Götalands län – 33,3 miljoner euro: Vätgasproduktion, biobränsle, kemisk återvinning och forskning.

Planerna uppgår till 156 miljoner euro från EU. Därutöver tillkommer svensk medfinansiering på 50 procent.

Europaparlamentet: [Fonden för en rättvis omställning](#)

Tillväxtverket: [Fonden för en rättvis omställning](#)

Kontakt: Helena Gidlöf

Revidering av den allmänna gruppundantagsförordningen avseende bredband

EU-kommissionen tog beslut om en revidering av den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER) i statsstödsregelverket gällande bredbandsstöd under sommaren 2021. Ni kan läsa mer om det generella överensarbetet kopplat till GBER i kapitel 8 i denna skrift.

Behovet av en revidering har sedan länge påtalats, eftersom regelverket anses vara förlegat. Statsstödsreglerna har tidigare inneburit att offentligt stöd inte får tilldelas bredbandsutbyggnad i områden där så kallade NGA-nät (bredbandsnät som medger en undre gräns på 30 Mbit/s) finns etablerat.

Med det reviderade regelverket kan stöd ges till tre olika investeringstyper, varav två riktar sig till hushåll och företag. Medlemsstaterna ges möjlighet att välja vilken investeringstyp som ska användas i en stödåtgärd. Regeringen och Post- och Telestyrelsen har valt att använda sig av den investeringstyp som föreskrivs i den reviderade förordningen, där man använder sig av tröskelhastigheten 100 Mbit/s. Detta innebär att stöd kan ges till områden där det finns uppkopplingar som levererar 30 Mbit/s, men inte 100 Mbit/s tillförlitligt. I praktiken innebär det att stöd kan ges till bredbandsinvesteringar som ger minst 100 Mbit/s. Detta gäller även i områden där det finns eller planeras utbyggnad med lägre hastigheter, det vill säga i områden där det finns eller planeras VDSL-nät eller FWA-nät men som inte kan leverera 100 Mbit/s tillförlitligt.

Kommissionen: [EU:s regler för statligt stöd till utbyggnad av bredbandsnät](#)

Regeringen: [Effektivare stöd för bredband med minst 1 gigabit](#)

Kontakt: Ellinor Ivarsson

Nationell strategi för Horisont Europa

Horisont Europas programperiod 2021–2027 har startat. Utllysningar av medel inom de olika arbetsprogrammen publiceras kontinuerligt på kommissionens hemsida.

I oktober 2021 antog regeringen en nationell strategi för ett ökat svenskt deltagande i ramprogrammet. Strategin betonar bland annat vikten av att involvera aktörer i näringsliv och offentlig sektor utanför akademien i forsknings- och innovationsarbete. Detta för att framgångsrikt erhålla finansiering från ramprogrammet och för att kunna utveckla synergieffekter med andra EU-instrument.

För att möjliggöra strategins genomförande görs en förstärkning av NCP-organisationen hos Vinnova och Vetenskapsrådet.

Kommissionen: [Horisont Europa, Arbetsprogram 2021-2022](#)

Regeringen: [En nationell strategi för svenskt deltagande i Horisont Europa 2021-2027](#)

Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik

Prioriterad fråga 2022: Att bygga ett starkt socialt Europa

Under 2017 presenterade kommissionen ett socialt paket, som inkluderade ett förslag till proklamation om en europeisk pelare för sociala rättigheter, samt ett reflektionspapper om den sociala dimensionen av EU:s framtid. Den sociala pelaren, med sina 20 principer för lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och social integration, antogs vid det sociala toppmötet i Göteborg senare samma år. Med hänvisning till den sociala pelaren har kommissionen lagt fram en rad såväl rättsligt bindande som icke rättsligt bindande initiativ. Flera förslag till direktiv på arbetsrättens område har presenterats. Några av direktivförslagen är fortfarande under behandling, men ett par av dem – arbetsvillkordirektivet och direktivet om balans mellan arbete och privatliv – har antagits och ska nu genomföras i medlemsstaterna. Kommissionen har också infört en social resultattavla som en del av den europeiska planeringsterminen.

Att frågan om att bygga ett starkt socialt Europa – inklusive den sociala dialogen, det vill säga dialogen med arbetsmarknadens parter – fortsatt står högt på EU:s dagordning är tydligt. Det syns även genom kommissionens framlagda handlingsplan för den sociala pelarens genomförande. Likaså anordnandet av, och, anföranden vid det sociala toppmötet under det portugisiska EU-ordförandeskapet i Porto i maj 2021, samt kommissionens fortsatta arbete med hur dialogen med och mellan arbetsmarknadens parter kan stärkas. I Porto ställde sig EU-institutionerna, medlemsstaterna och de europeiska arbetsmarknadsparterna också bakom de tre övergripande målen för EU 2030 om sysselsättning, kompetens och social trygghet som kommissionen föreslagit.

SKR anser att kommunernas och regionernas roll som arbetsgivare samt utförare och beställare av välfärdstjänster är avgörande för den sociala sammanhållningen, jämställdheten och sysselsättningen i Europa. Ett starkt deltagande från arbetsmarknadens parter, kommuner och regioner, i såväl framtagandet som genomförandet av EU-initiativ på det sociala området, är nödvändigt för att åtgärderna ska få lämplig och reell effekt.

SKR har sedan tidigare välkomnat den europeiska pelaren för sociala rättigheter som ett politiskt måldokument, inte ett rättsligt instrument, och stödjer genomförandet i form av gemensamma europeiska målsättningar, riktlinjer och erfarenhetsutbyten inom det social- och sysselsättningspolitiska området. Den hanteras bäst inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Det är dock den lokala och regionala nivån som måste äga besluten och ha ansvaret för hur de gemensamma målen ska nås. Pelarens princip om att stärka den sociala dialogen mellan arbetsmarknadens parter på såväl nationell som europeisk nivå, med full respekt för parternas självständighet, olika arbetsmarknadssystem och kollektivavtal, samt ett starkt stöd och samrådsförfarande i god tid och på ett meningsfullt sätt, är avgörande för pelarnas genomförande.

SKR bedömer kommissionens olika lagstiftningsförslag med hänvisning till pelaren var för sig. Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och full respekt för rådande befogenhets- och kompetensfördelning mellan den nationella och den europeiska nivån gör sig enligt förbundet starkt gällande vid bedömningen av lämpligheten av EU-lagstiftning på arbetsrättens område. Förbundet förutsätter att regering och riksdag fortsatt värnar den svenska kollektivavtalsmodellen i allt arbete.

SKR arbetar aktivt med de frågor som lyfts inom ramen för ett starkt socialt Europa och bedriver ett aktivt påverkansarbete, som enskilt förbund och genom medlemskap i SGI Europe (f.d. CEEP), CEMR, HOSPEEM och EFEE, på nationell och europeisk nivå.

Rådet: [Portoförklaringen](#)

Övrigt: [Porto Social Commitment](#)

Kontakt: Jeanette Grenfors, Malin Looberger

Kommande initiativ om stödjande av social dialog på europeisk och nationell nivå

Kommissionen avser att under det tredje kvartalet 2022 presentera ett meddelande respektive ett förslag till rådsrekommendation för att stödja den sociala dialogen på europeisk och nationell nivå.

Initiativen är en del av kommissionens översyn på området och ska stärka ramen för EU:s sociala dialog. Kommissionen avser att föreslå en ny stödjande ram för arbetsmarknadsparternas avtal på EU-nivå, undersöka sätt att främja nationell social dialog och även undersöka andra nya utmaningar och möjligheter för social dialog i en föränderlig arbetsvärld. Förslaget till rådsrekommendation kommer att undersöka sätt att bättre främja nationell social dialog.

SKR har deltagit och deltar fortsatt aktivt i olika samråd i frågan på europeisk och nationell nivå, som enskilt förbund och genom SGI Europe, CEMR, HOSPEEM och EFEE. För förbundet är det avgörande att den svenska modellen, parternas roll och självständighet, våra kollektivavtal och lönebildning värnas i allt arbete med dessa frågor.

Kontakt: Jeanette Grenfors, Malin Looberger

EU-kommissionens förslag till direktiv om lönetransparens

Den 4 mars 2021 presenterade EU-kommissionen det så kallade lönetransparensdirektivet. Direktivet handlar om stärkt tillämpning av lika-löneprincipen mellan kvinnor och män genom insyn i lönesättningen och skärpta efterlevnadsmekanismer.

Direktivförslaget innehåller olika bestämmelser om insyn i lönesättning och bättre tillgång till rättslig prövning. Det handlar bland annat om omfattande regler om insyn i lönesättning före anställning, förbud att fråga arbetsökanden om dennes lönehistorik, rätt till löneinformation för anställda, deras företrädare och tillsynsorgan, offentliggörande av denna information, lönerapportering, gemensamma lönebedömningar, omvänd bevisbörda samt arvoden och rättegångskostnader.

Arbetsmarknadsdepartementet har en referensgrupp i frågan med arbetsmarknadens parter och direktivförslaget har varit ute på remiss.

I SKR:s remissvar avstyrker förbundet direktivförslaget i sin nuvarande utformning, eftersom det strider mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Förslaget innebär en risk för ingrepp i den svenska kollektivavtals- och lönesättningsmodellen, ändrar ansvaret från ett svenskt perspektiv, medför en avsevärd administrativ, praktisk och ekonomisk börda och är tvistedrivande.

SGI Europe har skrivit ett yttrande med ändringsförslag om förslaget. SKR deltog i detta arbete.

Under hösten har rådet och Europaparlamentet arbetat vidare med sina positioner och synpunkter kring förslaget inför att de formella förhandlingarna, den så kallade triloggen, mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet ska påbörjas. Triloggen förväntas starta under det franska ordförandeskapet i EU, det första halvåret av 2022.

SKR fortsätter sitt påverkansarbete i frågan genom referensgruppen på arbetsmarknadsdepartementet, via SGI Europe och andra kanaler.

Kommissionen: [Förslag till lönetransparensdirektiv](#)

SKR: [Yttrande om förslag till lönetransparensdirektiv, EU-förslag hotar den svenska modellen](#)

SGI Europe: [Opinion on pay transparency](#)

Kontakt: Jeanette Grenfors, Malin Looberger

Utmaningar och arbetsvillkor för arbete via digitala plattformar

Kommissionen har sedan tidigare uppmärksammat den digitala plattformsekonomins framväxt och påverkan på arbetsmarknaden. Kommissionen pekar på fördelarna med plattformarbete i form av ökad flexibilitet, effektivitetsvinster, ett enklare inträde på arbetsmarknaden samt möjligheten till extra inkomster. Samtidigt innebär plattformarbete enligt kommissionen bland annat en ökad risk för utsatthet och lägre grad av socialt skydd. Frågan har enligt kommissionen blivit allt mer aktuell under covid-19-pandemin.

Mot bakgrund av detta har kommissionen identifierat ett antal områden som anses vara särskilt angelägna att utreda, däribland anställningsstatus, arbetsförhållanden inklusive hälsa och säkerhet, tillgång till socialt skydd, gränsöverskridande frågor, transparent algoritmisk hantering, samt tillgång till kollektiva förhandlingar och representation.

Den 9 december 2021 presenterade kommissionen ett paket med flera initiativ och förslag avseende plattformarbete. Paketet omfattar ett meddelande om EU:s strategi och åtgärder för plattformarbete, ett förslag till direktiv om bättre arbetsvillkor för plattformarbete samt ett utkast till riktlinjer beträffande tillämpningen av EU:s konkurrensrätt.

Förslagen ska enligt kommissionen förbättra villkoren för plattformarbete och stödja en hållbar tillväxt för digitala arbetsplattformar i EU. Personer som arbetar via digitala arbetsplattformar ska få ytterligare skydd när det gäller användningen av algoritmhantering, det vill säga automatiserade system som stödjer eller ersätter hanteringsfunktioner i arbetet. Gemensamma EU-regler ska öka rättssäkerheten, så att digitala arbetsplattformar kan dra full nytta av den inre marknadens ekonomiska potential och lika villkor kan säkerställas.

SKR kommer att analysera förslagen närmare. Förbundets ingång i frågan är att det redan idag finns ett regelverk på EU-nivån, i form av direktiv och rådsrekommendationer, som i många fall täcker in arbetstagare som egenföretagare på plattformar. För SKR är det viktigt att dessa begrepp fortsatt definieras på nationell nivå, eftersom definitionerna inte bara påverkar arbetsrätt utan även andra frågor såsom socialförsäkringsrätt och skattefrågor. Direktivets förslag till presumtion att den som arbetar på en plattform är att anse som arbetstagare – med mindre att motsatsen bevisas – samt de kriterier som föreslås för denna bedömning, riskerar att påverka arbetstagarbegreppet och att blanda ihop arbetstagar- och egenföretagarbegreppen på ett svåröverskådligt sätt. Förslagets bestämmelser om hantering, information och rapportering av algoritmer och datauppgifter synes också vara svåröverskådliga och långtgående. Medlemsstaternas olika arbetsmarknadssystem, kollektivavtal, parternas autonomi och rådande kompetens- och befogenhetsfördelning mellan EU och medlemsstaterna måste respekteras när kommissionen lägger fram sitt förslag.

SKR har deltagit aktivt i de samråd och annat arbete som föregått de nu lagda förslagen och fortsätter även att bevaka frågorna framgent. Arbetet sker såväl på europeisk och nationell nivå, som enskilt förbund och genom SGI Europe och CEMR.

Kommissionen: [Förslag om bättre villkor för personer som arbetar via digitala arbetsplattformar](#)

Kontakt: Jeanette Grenfors, Malin Looberger

Förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU

Kommissionen presenterade i oktober 2020 sitt förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU. Kommissionen föreslår att de länder som har lagstadgade minimilöner ska enas om en rad kriterier för hur sådana beräknas, bland annat genom köpkraft, levnadsomkostnader och lönetillväxt.

Direktivförslaget innehöll ett förslag till undantag som säger att ingenting i direktivet ska tolkas så att det ålägger medlemsstaterna en skyldighet att införa en lagstadgad minimilön eller att göra kollektivavtalen allmänt tillämpliga. Detta undantag uppgavs innebära att medlemsstater där lönebildningen uteslutande säkerställs genom kollektivavtal även fortsättningsvis kan göra detta. SKR och övriga parter i Sverige ansåg dock detta undantag vara otillräckligt.

I korthet föreslog kommissionen att medlemsstater som redan har nationell lagstiftning om minimilöner ska:

- › låta fler arbetstagare omfattas av minimilöner,
- › införa en adekvat lagstadgad minimilön med tydliga regler, objektiva kriterier och regel bundna och snabba uppdateringar,
- › främja fungerande kollektiva förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter.

Samtliga medlemsstater uppmanas även att:

- › införa en nationell övervakning av regelefterlevnaden kring minimilön,
- › lämna årliga nationella rapporter till kommissionen,
- › vidta ytterligare åtgärder för att öka täckningen av hur många som arbetar under kollektivavtal och i extra hög grad om färre än 70 procent av de anställda berörs av kollektivavtal,
- › förbättra tillämpningen och övervakningen genom flera olika åtgärder.

SKR har haft synpunkter på förslaget och sökt påverka både nationellt och på europeisk nivå. Förbundet ingår tillsammans med övriga svenska arbetsmarknadsparter i en referensgrupp i frågan på arbetsmarknadsdepartementet. Syftet med referensgruppen har varit att samråda med arbetsmarknadens parter, som har ett huvudansvar för lönebildningen i Sverige, med utgångspunkt i kommissionsordförandens tidiga löfte om ett EU-initiativ om minimilön.

Det pågår även ett omfattande lobbyarbete från svenska och nordiska arbetsmarknadsparter gentemot kommissionen och andra EU-institutioner. SKR har varit mycket aktiva i SGI Europe – Sweden (f.d. CEEP Sverige), SGI Europes (f.d. CEEP) och CEMR:s arbete med deras respektive olika samrådssvar, deltagit vid samrådsmöten med kommissionen och i övrigt påverkansarbete.

SKR:s huvudståndpunkt är att avvisa kommissionens förslag då EU saknar kompetens på området, och det saknas rättslig grund för att föreslå ett EU-direktiv om minimilöner. Artikel 153 (5) i fördraget säger tydligt att bestämmelserna i artikel 153 inte ska tillämpas på löneförhållanden.

SKR:s inställning till denna och liknande frågor är att det för förbundets medlemmar är av största vikt att den svenska kollektivavtalsmodellen fortsatt värnas. Lönesättning ska fortsatt vara medlemsstaternas och parternas ansvar. Det finns inget utrymme i EU-fördragen att hantera lönebildning genom instrument i form av direktiv eller standarder på EU-nivå. Det råder en stark samsyn mellan de svenska parterna, regeringen och riksdagen i denna fråga.

Under 2021 har både parlamentet och rådet mejslat fram sina positioner och synpunkter kring förslaget. Riksdagens EU-nämnd ställde sig i december 2021 bakom regeringens förslag om att anta ministerrådets kompromissförslag om minimilöner inför slutförhandlingarna. Ministerrådet antog en allmän inriktning 6 december 2021, som regeringen menade värnar den svenska modellen. Förslaget ger viss flexibilitet för nationella särdrag, och skulle enligt regeringen innebära att Sverige undantas från att omfattas av bindande regler om minimilöner.

Parlamentet antog även sitt slutliga förslag den 25 november 2021 och vill ha tvingande EU-regler om minimilöner. De vill att endast länder där kollektivförhandlingar täcker minst 90 procent av arbetstagarna inte ska omfattas av en europeisk minimilön. Det väntas betyda att även Sverige skulle omfattas.

Nu startar så kallade triloförhandlingar mellan parlamentet och ministerrådet under medverkan av kommissionen i januari 2022. Frankrike – som är ordförande i ministerrådet under första halvan av 2022 – har signalerat att de tänker driva på hårt i förhandlingarna, för att slutföra dem före det franska valet i vår. SKR följer förhandlingarna nogsamt.

Kommissionen: [Förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i Europeiska unionen](#)

SKR: [Yttrande om kommissionens förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner](#)

Kontakt: Malin Looberger, Jeanette Grenfors

EU:s strategiska ram för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen 2021–2027

I juni 2021 presenterade kommissionen den strategiska ramen för arbetsmiljö under perioden 2021–2027. Den fokuserar på den gröna och digitala omställningen, den demografiska utvecklingen och förändringar av den traditionella arbetsmiljön samt att förebygga olyckor och sjukdomar och öka beredskapen inför eventuella framtida kriser.

Den strategiska ramen är inriktad på tre huvudmål genom förändring, förebyggande och beredskap för de kommande åren.

- 1. Föregripa och hantera förändringar i den nya arbetsvärlden:** För att säkerställa säkra och hälsosamma arbetsplatser under de digitala, gröna och demografiska övergångarna kommer kommissionen att se över arbetsplatsdirektivet och direktivet om utrustning för bildskärmar och uppdatera skyddsgränserna för asbest och bly. Den kommer att utarbeta ett initiativ på EU-nivå med anknytning till psykisk hälsa på arbetsplatsen som bedömer framväxande frågor som rör arbetstagarnas psykiska hälsa och lägger fram riktlinjer för åtgärder.
- 2. Förbättra förebyggandet av arbetsrelaterade sjukdomar och olyckor:** Denna strategiska ram kommer att främja en nollvision för att eliminera arbetsrelaterade dödsfall i EU. Kommissionen kommer också att uppdatera EU:s regler om farliga kemikalier för att bekämpa cancer, reproduktiva sjukdomar och luftvägssjukdomar.
- 3. Ökad beredskap för eventuella framtida hälsohot:** Med lärdomar av den nuvarande pandemin kommer kommissionen att utveckla nödförfaranden och vägledning för snabb utplacering, genomförande och övervakning av åtgärder i potentiella framtida hälso-kriser – i nära samarbete med folkhälsoaktörer.

Åtgärderna inom den strategiska ramen kommer att genomföras genom:

- › stark social dialog,
- › ett stärkt evidensbaserat beslutsfattande,
- › förbättrad efterlevnad och övervakning av befintlig EU-lagstiftning,
- › medvetandehöjande åtgärder,
- › mobilisera finansiering för att investera i arbetsmiljö, bland annat från EU-medel som återhämtnings- och resiliensfaciliteten och sammanhållningspolitikens fonder.

SKR har deltagit i arbetet med att ta fram strategin, bland annat inom ramen för kommissionens rådgivande kommitté för arbetsmiljöfrågor. Förbundet har även deltagit i SGI Europes och HOSPEEM:s samrådsmöte med kommissionen och de europeiska arbetsmarknadsparterna, samt bidragit till Regionkommitténs yttrande om initiativet.

Kommissionen: [EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2021-2027](#)

Europeiska arbetsmiljöbyrån: [EU:s strategiska ram för arbetsmiljö 2021-2027](#)

Kontakt: Jeanette Grenfors, Malin Looberger

Ny handlingsplan för social ekonomi

Den 9 december 2021 presenterade kommissionen sin första handlingsplan för den sociala ekonomin. Planen syftar till att förstärka förutsättningarna för den sociala ekonomin, dels genom att stärka sektorns affärsmässiga förutsättningar och kapacitet och dels genom att öka medvetenheten om och erkännandet av den sociala ekonomin.

Den sociala ekonomin omfattar alltifrån sociala företag, kooperativ och understödsföreningar såsom kollektiva försäkringsbolag, till olika typer av föreningar och stiftelser. Organisationer i den sociala ekonomin återinvesterar sin vinst och har en demokratisk styrning. De verkar inom många sektorer, exempelvis sociala tjänster, arbetsmarknad, hälsovård, bostäder, förnybar energi, cirkulär ekonomi, jordbruk, finans- och försäkringsverksamhet, kultur, media och rekreation. Inom EU finns idag 2,8 miljoner organisationer som tillhör den sociala ekonomin. Totalt sysselsätter den sociala ekonomin 13,6 miljoner personer och erbjuder lösningar på viktiga samhällsutmaningar och sätter sociala och miljömässiga syften före vinst.

Många kommuner och regioner samverkar redan med delar av den sociala ekonomin för att hantera samhällsutmaningar och för att utveckla nya välfärdslösningar. Därför har SKR med intresse följt framväxten av handlingsplanen och ser en stor potential i dess genomförande. Ökad kunskap behöver utvecklas om socialt företagande, samhällsentreprenörskap och deras nätverk, samt metoder för att utveckla god samverkan och innovativa lösningar som kan frigöra potential lokalt och regionalt. SKR stödjer också särskilt sådana aktiviteter i handlingsplanen som vänder sig till tjänstepersoner i offentlig verksamhet och som syftar till erfarenhetsutbyte och fortbildning.

SKR välkomnar kommissionens handlingsplan, som knyter nära an till förbundets befintliga arbete på området. SKR driver bland annat ett utvecklingsnätverk tillsammans med tolv kommuner, som under 2022 arrangerar en digital seminarieserie om framgångsrik samhällsutveckling genom ökad samverkan och fler affärer med sociala företag.

SKR: [Ny väg till innovativa välfärdslösningar - en handbok om samverkan med sociala företag, Utvecklingsnätverk sociala företag](#)

Regeringen: [Strategi för socialt företagande](#)

Kommissionen: [Handlingsplan för social ekonomi](#)

Kontakt: Åsa Bengtsson, Nils Munthe, Lars Kolmodin

Vård, omsorg och folkhälsa

Prioriterad fråga 2022: Ny läkemedelslagstiftning för Europa

EU-kommissionen antog i november 2020 en ny läkemedelsstrategi där man presenterade en lång rad kommande insatser inom läkemedelsområdet, som avses implementeras under kommissionens mandatperiod 2019–2024. Syftet är att åstadkomma tillgång till effektiva och säkra läkemedel till rimliga kostnader, att verka för en innovativ, konkurrenskraftig och hållbar europeisk läkemedelsindustri samt att stärka försörjningskedjorna för läkemedel – i normaltillstånd såväl som i kris.

För att åstadkomma många av målsättningarna i strategin, har kommissionen inlett en bred översyn av EU:s allmänna lagstiftning om humanläkemedel. Lagstiftningen reglerar godkännande och tillverkning av läkemedel, hur läkemedelsmarknaden ska fungera, miljökrav för läkemedel och hur innovation kan stimuleras inom områden där det finns stora behov, till exempel antibiotika. Vidare pågår en översyn för att åtgärda identifierade brister i förordningarna om läkemedel för barn och läkemedel mot sällsynta diagnoser. Kommissionen planerar att presentera förslag till nya förordningar i slutet av 2022.

Denna nya lagstiftning kan potentiellt få en stor påverkan på svensk hälso- och sjukvård, eftersom den påverkar tillgången till säkra och effektiva läkemedel.

Hösten 2021 genomfördes ett öppet samråd kring den generella läkemedelslagstiftningen som SKR deltog i. SKR lyfte bland annat fram vikten av att möjliggöra en läkemedelsmarknad med bättre konkurrens. Regelverket för godkännande av nya läkemedel måste leda till tillräcklig dokumentation av läkemedlets effekt och säkerhet, som underlättar prioritering och prissättning och gör att effektiva läkemedel når patienterna. Lagstiftningen

måste leda till en tryggare läkemedelsförsörjning, något som blivit särskilt tydligt under covid-19-pandemin, och kraven på miljöriskbedömning av läkemedel behöver skärpas. SKR vill också verka för att det skapas incitament för utveckling av läkemedel med tydlig patientnytta inom områden där det finns stora behov.

SKR har utsett ny lagstiftning på läkemedelsområdet till en för förbundet prioriterad EU-fråga 2022. Förbundet kommer att aktivt följa och sträva efter att påverka utvecklingen avseende läkemedelslagstiftningen, bland annat genom att ha dialog med regeringskansliet och berörda svenska myndigheter, samarbete med de nordiska grannländerna och intressebevaka gentemot relevanta aktörer på EU-nivå.

Kommissionen: [EU:s läkemedelsstrategi](#)

Kontakt: Sofie Alverlind

Kommissionens förslag till förordning om gemensam utvärdering av medicinsk teknik

Förordningen om utvärdering av medicinsk teknik antogs i december 2021. De nya bestämmelserna ska möjliggöra bättre tillgänglighet till nya läkemedel och medicintekniska produkter, genom effektiv resursanvändning och ett ökat samarbete mellan EU:s medlemsstater. Reglerna träder i kraft år 2025.

Förordningen reglerar att kliniska utvärderingar av medicinsk teknik – Health Technology Assessment (HTA) – ska göras unionsgemensamt. Kliniska HTA-utvärderingar innebär utvärdering av nyttan av nya läkemedel och medicintekniska produkter genom att de jämförs med befintliga metoder med avseende på säkerhet och effekt. Att dessa utvärderingar görs gemensamt, innebär att medlemsstaterna får ett gemensamt ramverk och stöd för utvärdering av nya metoder. Samtidigt ska förordningen leda till att man undviker dubbelarbete och skapar större förutsägbarhet för företag.

Förordningen ska implementeras stegvist, med start 2025. Första året ska cancerläkemedel och gen- och cellterapi omfattas av gemensamma HTA-värderingar, året därpå läkemedel vid sällsynta diagnoser och tredje året alla läkemedel som omfattas av godkännande för marknadsföring i EU, samt vissa medicintekniska produkter och diagnostik. Det finns ett relativt stort utrymme för nationell flexibilitet vad gäller hur de gemensamt framtagna utvärderingarna av läkemedel och medicinsk teknik ska användas.

HTA-förordningen kan påverka introduktionen av nya läkemedel och medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården. SKR har därför under flera år haft en kontinuerlig dialog med Socialdepartement och andra berörda parter om förslaget till ny lagstiftning och kommer att fortsätta intressebevaka införandet av HTA-förordningen.

Kommissionen: [Pressmeddelande](#)

EUR-Lex: [Förordning om utvärdering av medicinsk teknik](#)

Kontakt: Sofie Alverlind

EU:s hantering av covid-19-krisen

Europa drabbades i början av 2020 av ett utbrott av covid-19, som snabbt lamslog stora delar av Europa. Utbrottet klassificerades någon månad senare officiellt av WHO som en global pandemi. Hanteringen av denna pandemi och dess ekonomiska, sociala och hälsomässiga konsekvenser har sedan dess fullständigt överskuggat allt annat EU-samarbete.

EU och dess medlemsstater har sedan pandemin bröt ut arbetat tillsammans för att värna människors liv och hälsa. EU har vidtagit en lång rad åtgärder i syfte att begränsa smittspridningen, säkra tillgången till medicinska förnödenheter, främja forskning om behandling av och vaccin mot covid-19, stimulera sjukvårdssamarbete mellan medlemsstaterna och bekämpa desinformation om det nya coronaviruset och covid-19.

För att hjälpa medlemsstaterna såg kommissionen tidigt till att de kunde få tillgång till medicinsk utrustning, till exempel respiratorer och skyddsmasker, genom så kallade rescEU-beredskapslager. Dessutom inledde EU fyra stora internationella anbudsförfaranden i syfte att ge medlemsstaterna möjlighet att gemensamt köpa in utrustning och coronatest.

EU arbetade också för att, trots stängda landsgränser mellan medlemsstaterna, upprätthålla varuflödena inom unionen och möjliggöra arbetspendling för bland annat sjukvårdspersonal. EU:s ministerråd antog i oktober 2020 en rådsrekommendation, som sedan uppdaterades i juni 2021, om en samordnad strategi för inskränkningar i den fria rörligheten med anledning av covid-19-pandemin.

Kommissionen beslutade i mars 2020 om harmoniserade standarder för att genom en snabbare och mindre dyr utvärderingsprocedur underlätta för tillverkare att tillhandahålla skyddsutrustning av hög kvalitet. Efter en brådskande begäran från kommissionen kom dessutom de europeiska

standardiseringsorganisationerna överens om att fritt tillgängliggöra ett antal europeiska standarder för viss medicinteknisk utrustning och personlig skyddsutrustning.

Inom ramen för unionens sjukvårdsstyrka, har EU underlättat för medlemsstater att bistå varandra med medicinsk personal, i syfte att lätta på trycket på hälso- och sjukvården i de värst drabbade delarna av Europa. Några medlemsstater har också tagit emot patienter i behov av intensivvård från andra, hårdare drabbade länder och bistått med respiratorer och fältsjukhusutrustning. EU-kommissionen har även anslagit medel till utbildning i intensivvård för vårdpersonal som vanligtvis inte arbetar inom intensivvården.

Under 2020 inleddes stora insatser för att få fram vaccin mot coronaviruset. EU:s forsknings- och innovationsprogram – Horisont 2020 och Horisont Europa – finansierar ett stort antal forskningsprojekt och forskarteam i olika länder i Europa för att få fram vaccin mot covid-19 och förbättra diagnostik, beredskap, klinisk vård och behandling.

I mitten av juni 2020 presenterade kommissionen en strategi för att påskynda utveckling, tillverkning och distribution av vaccin mot covid-19. Denna följdes i oktober upp av ett meddelande om vilka frågeställningar som medlemsstaterna bör beakta i utarbetandet av sina strategier avseende vaccination mot covid-19. Kommissionen slöt 2020 avtal med flera olika läkemedelsföretag om leverans av vaccin mot covid-19 i de fall dessa har godkänts av berörda myndigheter. Ett första vaccin mot covid-19 godkändes av den europeiska läkemedelsmyndigheten EMA i slutet av december 2020, varefter vaccinering kunde inledas i stor skala runt om i EU:s medlemsstater.

Kommissionen hade fram till december 2021 säkrat 4,6 miljarder doser av vaccin mot covid-19 och förhandlingar pågår om ytterligare doser. EU har därtill förbundit sig att se till att hela världen ska få tillgång till säkra vacciner. Kommissionen och medlemsstaterna har utlovat nästan 3 miljarder euro till Covax, ett globalt initiativ för rättvis tillgång till vacciner mot covid-19, och stöder vaccinationskampanjer i partnerländerna.

I juli 2020 tecknade kommissionen avtal med läkemedelsbolaget Gilead för att säkerställa medlemsstaternas tillgång till läkemedlet Remdesivir för behandling av covid-19. Kommissionen har på motsvarande sätt även avtalat om leverans av ett antal läkemedel som används för intensivvård och medlemsstaterna kan avropa vid behov. Kommissionen publicerade i maj 2021 en strategi för utveckling av och tillgång till covid-19-behandlingar som omfattar hela livscykeln för läkemedel från forskning, utveckling och tillverkning till upphandling och distribution.

I syfte att ytterligare stärka beredskapen, presenterade kommissionen i mitten av juli 2020 meddelandet ”EU:s hälsoberedskap i närtid inför covid-19-utbrott”. Detta följde kommissionen upp med en uppsättning rekommendationer i syfte att säkerställa en gemensam hållning och effektiva teststrategier i hela EU. Kommissionen har därefter även antagit en rekommendation om användning av snabba antigen tester för diagnos av covid-19-infektion.

I januari 2021 antog EU:s medlemsstater, inom ramen för EU:s eHälsonätverk och med stöd av kommissionen, riktlinjer för vaccinationsbevis för medicinska ändamål i syfte att stödja interoperabilitet och göra intygen mer enhetliga. Riktlinjerna är huvudsakligen inriktade på covid-19-vaccination, men skulle i framtiden även kunna användas som en grund för att intyga andra vaccinationer eller profylax.

En stor fråga under våren 2021 var, vid sidan om tillgången till vaccin, hur den fria rörligheten inom EU skulle kunna främjas på ett smittsäkert sätt. I mars 2021 presenterade kommissionen dels ett meddelande om en gemensam väg för Europas säkra återöppnande, dels ett förslag till förordning om ett ”digitalt certifikat” för information om att innehavaren är vaccinerad, har testats negativt för covid-19 eller har tillfrisknat från covid-19. Förordningen antogs av rådet och Europaparlamentet i juni 2021 och började att gälla den 1 juli 2021. I Sverige kallas certifikaten för ”covidbevis” och det är E-hälsomyndigheten som ansvarar för utfärdandet. Till en början utfärdades enbart vaccinationsbevis, men sedan augusti 2021 utfärdas även testbevis och tillfrisknandebevis.

I slutet av november 2021 presenterade kommissionen ett förslag till uppdaterad rådsrekommendation om en samordnad strategi för att underlätta säker fri rörlighet under pandemin. Bland annat föreslås att vaccinationsbevis ska ha en standardgiltighetstid på nio månader från den inledande vaccinationsserien.

I maj 2020 föreslog kommissionen, inom ramen för det reviderade förslaget till EU:s nästa långtidsbudget (MFF) och återhämtningsplan (NGEU), att det skulle inrättas ett nytt och kraftigt förstärkt hälsoprogram för perioden 2021–27 (”EU för hälsa”). Syftet med programmet är bland annat att stärka hälsoskyddet och förbereda unionen för framtida hälsokriser. Rådet och Europaparlamentet enades under hösten 2020 om att avsätta 5,1 miljarder euro till detta program. Dessutom förstärktes EU:s civilskyddsmekanism rescEU med 1,9 miljarder euro via NGEU, utöver de redan föreslagna 1,1 miljarderna euro i MFF. Beslut om nytt hälsoprogram fattades sedan av rådet och Europaparlamentet i mars 2021.

I november 2020 presenterade kommissionen sitt initiativ ”Europeiska hälsounionen” som syftar till att stärka EU:s hälsosäkerhetsarbete och bland annat förstärka EU:s smittskyddsmyndighets (ECDC) och läkemedelsmyndighets (EMA) krisberedskap och insatsroll. Då aviserades också att en ny myndighet för beredskap och insatser vid hälsokriser (HERA) skulle inrättas. I september 2021 beslutade dock kommissionen att inrätta HERA som en intern avdelning inom kommissionen. Därigenom skulle HERA kunna vara i full drift redan i början av 2022.

Under hösten 2021 upplevde många länder ytterligare en pandemivåg och ytterligare en ny virusvariant (omikron) fick spridning. I december 2021 presenterade därför kommissionen meddelandet ”Tillsammans mot gamla och nya covid-19-utmaningar” med en uppdaterad samordnad EU-strategi för att hantera den förvärrade pandemikrisen.

Covid-19-pandemin präglade SKR:s och dess medlemmars arbete under 2020 och 2021 och kommer sannolikt att göra det också 2022. Även om EU:s befogenheter inom hälsoområdet är mycket begränsade och ansvaret för hälso- och sjukvård i grunden ligger på medlemsstaterna, välkomnar SKR de insatser som EU har gjort för att främja europeiskt samarbete och underlätta för nationella, regionala och lokala myndigheter att bekämpa pandemin. SKR vill dock understryka att de myndigheter och institutioner som sköter verksamheten i normala fall även bör göra det i kris. Det är i den kommunala och regionala förvaltningen som kompetensen och kunskapen om de lokala förutsättningarna finns.

Den svenska regeringen beslutade i juni 2020 att Sverige ska delta i EU-gemensamma upphandlingar för att säkra tillgången till vaccin mot covid-19. SKR stödjer den svenska regeringens strävan att finna en balans mellan nationella behov och solidaritet inom unionen och vill framhålla vikten av att säkra en rättvis global fördelning av vaccin mot covid-19. En optimal global fördelning av vaccindoser är, i kombination med hög vaccinationsvilja hos befolkningen, avgörande för att få ett snabbt slut på pandemin och därigenom även övrig påverkan på samhället.

Kommissionen: [Coronaviruset - vad gör EU?](#)

Rådet: [Coronapandemin](#)

Kontakt: Erik Svanfeldt

En europeisk hälsounion

EU-kommissionen tog, utifrån erfarenheterna från covid-19-pandemin, i november 2020 de första stegen för att inrätta en ”europeisk hälsounion”. Kommissionen presenterade då ett meddelande och tre förslag till förordningar som syftar till att förnya EU:s rättsliga ramverk för hälsosäkerhet, öka samordningen på EU-nivå samt stärka den roll som EU:s smittskydds- och läkemedelsmyndigheter kan spela i krisberedskap och insatser vid hälsokriser.

I paketet ingick ett förslag till ny förordning om allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. De nya reglerna syftar till att stärka EU:s beredskap och övervakning samt förbättra inrapporteringen av data. Dessutom ges möjlighet att utlysa ett EU-omfattande hälsonödläge och därigenom kunna intensifiera samordning och utveckling, lagring och upphandling av produkter som behövs i krisen.

Vidare föreslogs i separata förordningar att Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) och Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) förstärks och får starkare mandat. ECDC föreslås få ett utökat mandat att stödja kommissionen och medlemsstaterna beträffande epidemiologisk övervakning, beredskap och insatsplanering samt utfärdande av icke-bindande rekommendationer och alternativ för riskhantering. Vidare föreslås att ECDC bildar ett nätverk av EU-referenslaboratorier samt inrättar en insatsstyrka, kallad ”EU Health Task Force”, för att stödja lokala insatser mot utbrott av smittsamma sjukdomar i medlemsstater och tredje land.

Mandatet för EMA föreslås förstärkas så att myndigheten kan bidra till samordningen av unionsinsatser vid hälsokriser genom att övervaka och minska risken för brist på kritiska läkemedel och medicintekniska produkter samt utfärda vetenskapliga råd om läkemedel som skulle kunna användas för att behandla, förebygga eller diagnosticera de sjukdomar som orsakar dessa kriser. Vidare föreslås EMA få mandat att ge vetenskapligt stöd till utveckling av läkemedel som kan avhjälpa hot mot folkhälsan, till exempel vacciner.

Förslagen till nya förordningar behandlas nu i rådet och Europaparlamentet. Rådet och Europaparlamentet nådde under hösten 2021 uppgörelser om att stärka EMA och ECDC, men de formella besluten har ännu inte tagits.

Kommissionen presenterade inom ramen för detta initiativ i november 2020 också huvuddragen för en framtida ny EU-myndighet för beredskap och insatser vid hälsokriser (HERA). Kommissionen avsåg från början att inrätta en separat myndighet och lägga fram ett lagförslag om HERA i slutet av 2021. Men i september 2021 beslutade kommissionen istället att inrätta HERA som en intern avdelning inom kommissionen. Därigenom skulle HERA kunna vara i full drift redan i början av 2022. Ett tillhörande förslag till rådsförordning om en ram för medicinska åtgärder i händelse av en hälsokris på unionsnivå behandlades i ministerrådet under hösten och en politisk överenskommelse nåddes i december 2021.

SKR är positivt till europeiskt och globalt samarbete för att bekämpa covid-19 och andra allvarliga hälsohot. Detta samarbete måste dock ske med beaktande av subsidiaritetsprincipen och medlemsstaternas huvudansvar för såväl hälso- och sjukvård, socialtjänst och folkhälsoarbete som katastrofhantering. EU:s arbete bör inriktas på att stödja medlemsstaterna och deras lokala och regionala myndigheter i arbetet med att hantera hälsohot, främja god folkhälsa och tillhandahålla god hälso- och sjukvård. Förbundet är huvudsakligen positivt till att ECDC:s och EMA:s roller stärks och till HERA så länge som ovan nämnda ansvarsfördelning respekteras.

Kommissionen: [En europeisk hälsounion](#)

Rådet: [Krisram för medicinska åtgärder](#)

Kontakt: Erik Svanfeldt

Utvärdering av EU:s patientrörlighetsdirektiv

Under 2021 inledde EU-kommissionen en utvärdering av EU:s tio år gamla direktiv (2011/24/EU) om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård, det så kallade patientrörlighetsdirektivet. Direktivet, som implementerades i svensk lag den 1 oktober 2013, utgår ifrån EU-domstolens rättspraxis och fungerar parallellt med EU:s förordningar om samordning av de sociala trygghetssystemen. Direktivet ger patienter möjligheter att söka vård i annat EU-/EES-land och sedan i efterhand begära ersättning för sina vårdkostnader från hemlandets sjukvårdssystem eller försäkringskassa.

Patientrörlighetsdirektivet lade också grunden för ett utökat europeiskt samarbete inom hälso- och sjukvården genom inrättandet av europeiska referensnätverk (ERN) för högspecialiserad vård och sällsynta diagnoser, främjande av samarbete inom eHälsa och utvärdering av medicinsk teknik (HTA). När de europeiska referensnätverken inrättades 2017, omfattade de 24 nätverken mer än 900 enheter för högspecialiserad vård vid mer än 300 sjukhus i 26 medlemsstater. Under 2021 har ERN-arbetet i EU-kommissionen framför allt handlat om att utvidga referensnätverken. Det arbetet fick delvis pausas på grund av covid-19-pandemin, men avslutades i november 2021. Då beslutade styrelsen av medlemsstater att godkänna 620 nya enheter som medlemmar 2022, varav femton kommer från Sverige. Detta innebär att Sverige från och med 2022 är representerat i samtliga referensnätverk.

Syftet med utvärderingen av patientrörlighetsdirektivet är att bedöma hur väl EU-reglerna fungerar vad gäller att ge patienter tillgång till bra och säker vård i andra EU-/EES-länder och uppmuntra vårdssamarbete över nationsgränserna. Inom ramen för denna översyn genomförde kommissionen under 2021 ett öppet samråd för att inhämta synpunkter från medborgare, organisationer och andra intressenter på EU:s patienträttigheter och ERN.

SKR deltog i samrådet och förklarade att förbundet är positivt till patienternas möjligheter att söka vård i annat EU/EES-land och till ERN-samarbetet inom högspecialiserad vård. Men SKR sade också att EU:s patientrörlighetsregler fullt ut måste respektera medlemsstaternas rätt att själva bestämma hur hälso- och sjukvården ska utformas, finansieras och organiseras. Det är viktigt att EU-reglerna inte missgynnar försäkringslandets vårdgivare i förhållande till vårdgivare i andra länder. Förbundet pekade också på vikten av att myndigheterna i vårdlandet ser till att patientrörlighetsdirektivets krav på likabehandling av patienter vad gäller prissättningen av sjukvårdstjänster efterlevs.

Kommissionen avser att presentera sina slutsatser av utvärderingen i en rapport andra kvartalet 2022.

Kommissionen: [Gränsöverskridande vård, Utvärdering av patientrörlighetsdirektivet, ERN](#)

Kontakt: Erik Svanfeldt

EU:s plan för cancerbekämpning

EU:s nya strategi för att bekämpa cancer, Europe's Beating Cancer Plan, presenterades av kommissionen 2021. Cancer ses som ett av de största hoten mot folkhälsan och kampen mot sjukdomen är en av kommissionens folkhälsoprioriteringar.

Strategin omfattar alla faser och aspekter av cancer och syftar till att ta itu med hela sjukdomsförloppet – från förebyggande, tidig upptäckt, diagnos och behandling, till livskvalitet för cancerpatienter och överlevande. Det råder bred enighet om vikten av att EU:s nya cancerplan ska bidra till att uppnå en mer jämlik och tillgänglig cancervård i samtliga medlemsstater samt angripa olikheter i cancerförekomst och canceröverlevnad.

SKR delar kommissionens problembeskrivningar, och har tillsammans med Regionala cancercentrum i samverkan (RCC) bidragit med synpunkter på färdplanen för arbetet med planen. Under 2021 har regionrådet i Region Dalarna, Birgitta Sacrédeus, varit rapportör för Europeiska regionkommitténs yttrande över cancerplanen. I yttrandet välkomnas strategin som ett viktigt instrument för bekämpa cancer och pekar särskilt på behovet av att arbeta mer för att förebygga sjukdomen. I det arbetet har SKR tillhandahållit expertstöd av den nationella cancersamordnaren Hans Hägglund.

SKR:s bedömning är att EU:s plan för cancerbekämpning kommer ansluta väl till Sveriges arbete med den nationella cancerstrategin som pågått sedan 2009. Vår etablerade modell med samlad kunskapsstyrning baserad på nationella kunskapsstöd kommer kunna fortsätta tjäna Sverige väl, men kan också bli en förebild för andra medlemsstater inom EU. Canceröverenskommelsen mellan regeringen och SKR är ett viktigt verktyg för att arbetet inom de centrala åtgärdsområdena hålls samman och drivs framåt på ett sätt som gagnar både den svenska cancer vården och EU:s utveckling inom cancerområdet.

SKR avser att följa och bidra till det fortsatta arbetet med den Europeiska cancerplanen i kraft av det arbete som görs inom RCC.

Kommissionen: [EU:s plan för cancerbekämpning](#)

Regionkommittén: [Yttrande om Europas plan mot cancer](#)

SKR: [Den nationella cancerstrategin, Svenskt rapportörskap i regionkommittén om Europas plan mot cancer](#)

Kontakt: Hans Hägglund

Inre marknad och konkurrensfrågor

Prioriterad fråga 2022: Översyn av statsstödsregler- och riktlinjer

EU:s regler för statligt stöd är strategiskt viktiga på många konkurrensutsatta områden eftersom de har betydelse för de rättsliga förutsättningarna för finansiering med offentliga medel för vissa verksamheter på kommunal och regional nivå. EU:s regelverk syftar främst till att bevaka intresset av konkurrensneutralitet men innehåller också skyddsregler för det som är av allmänt intresse. På de många områden i kommuner och regioner där privata aktörer verkar parallellt med den offentliga verksamheten har EU-rättens statsstödsregler särskild tyngd.

Fördragets regler för statligt stöd vilar på grundtanken att offentliga medel inte ska användas så att de snedvrider en marknads funktionssätt. Statligt stöd – det vill säga tillskott av offentliga medel, från staten, en kommun eller en region, som ges till en ekonomisk verksamhet – är därför bara tillåtligt om det förhandsanmälts och kan godkännas eller om stödet kan lämnas med stöd av ett undantag. Tillämpningen är tekniskt komplicerad och regelmassan riskerar från gång till annan att skymma de politiska dimensionerna i beslutsfattandet på alla samhällsnivåer.

För att motverka dessa risker och för att allmänt bidra till förenkling har kommissionen sedan lång tid bedrivit ett brett moderniseringsarbete under parollen State Aid Modernisation (SAM). Ett verktyg för förenkling inom SAM är att utveckla möjligheten att genom regler om gruppundantag klargöra vilka stöd som inte behöver anmälas på förhand, så länge stödet

ges enligt de kriterier som beskrivs i inom respektive undantag. I reglerna för statligt stöd ligger även tydliga krav på uppföljning och utvärdering av reglernas tillämpning enligt en långsiktig plan. En sådan gransknings- och uppföljningsperiod av reglernas ändamålsenlighet är nu på väg att avslutas. Det har inneburit att kommissionen systematiskt bearbetat behovet av att skruva på reglerna för att möta de utmaningar som följer i spåren av samhällsutvecklingen i allmänhet och de politiska prioriteringar som kommissionen lyfter fram, bland annat när det gäller den gröna och digitala omställningen liksom i industristrategin. Behovet av att återstarta den europeiska ekonomin i kölvattnet av pandemin har naturligtvis också återspeglats i kommissionens arbete inom området för statligt stöd.

SKR bedriver därför ett långsiktigt arbete för att bygga kunskap om hur reglerna för statligt stöd påverkar organisations- och finansieringsförutsättningarna för verksamhet i egen regi. Det görs bland annat inom ramen för arbetet i förbundets europeiska paraplyorganisationer CEMR och SGI Europe och naturligtvis också i förhållande till regeringskansliet.

SKR prioriterar rättsområdet statligt stöd år 2022 på EU-nivå med följande inriktning:

- ▶ Motverka att det statsstödsrättsliga regelverket inte ytterligare begränsar kommuner och regioners organisationsfrihet och möjlighet att finansiera det som är av allmänt ekonomiskt intresse.
- ▶ Motverka ökning av antalet detaljerade forskrifter och förhållningsregler inom sakområden som bredband, infrastruktur och transporter men också i horisontella frågor som tjänstedirektivet.
- ▶ Driva att tillämpliga tröskelvärden för undantag och utrymme för förenklad handläggning höjs, eller i vart fall lämnas oförändrade.

Kontakt: Helena Linde

Inre marknaden och statligt stöd

Centrala regler i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rör förutsättningarna för statligt stöd. Tillämpningen har stor betydelse för den inre marknads funktionssätt. Inom ramen för kommissionens mandat ses reglerna därför över med jämna mellanrum och tillämpningen utvecklas i meddelanden och förordningar för att uppnå följsamhet mot EU:s politiska prioriteringar.

Den senaste moderniseringen av statsstödsregler som har genomförts på EU-nivå har ställt tydliga krav på den lokala och regionala nivån. Det är utan tvekan så att reglerna om offentlig stödgivning har ett skarpare genomslag för lokalt och regionalt beslutsfattande. Exempelvis ställs numera tydliga krav på transparens, former för offentliggörande, årlig rapportering och registerföring av stöd. Kommuner och regioner behöver numera klara redovisa sina överväganden kring varför vissa finansieringsåtgärder vidtas och på vilken grund de är förenliga med EU:s regler om statligt stöd. När det gäller investeringar i infrastruktur och konkurrensmässiga förutsättningar för exempelvis luftfarten spelar tillämpningen en central roll. Detsamma gäller tillämpningen av EU:s rättsliga regelverk för det som är av allmänt intresse.

Flera viktiga regler på EU-nivå har tidsbegränsad giltighet. Det gäller bland annat förordningarna om förutsättningarna för gruppundantag och så kallade de minimis-stöd. Som ett led i det sedan lång tid planerade översynsarbetet har kommissionen bjudit in till flera och breda samråd kring reglerna för statligt stöd. Den pågående pandemin har dock gjort det nödvändigt att anpassa översynsarbetet vilket inneburit att giltigheten av vissa regler har förlängts och vissa riktade förändringar har snabbt antagits för att mildra krisens ekonomiska och finansiella effekter. Det sistnämnda regelverket går under benämningen ”Temporary framework” – vars giltighetstid förlängts till utgången av år 2022.

Giltighetstiden för den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER), den så kallade de minimis-förordningen och i riktlinjerna för stöd till företag i svårigheter har förlängts till år 2023. Inom ramen för den pågående översynen har kommissionen konstaterat att reglerna i huvudsak fungerat väl – men att den planerade uppdateringen kommer att reflektera utvecklingen när det gäller både tekniska och marknadsmässiga förhållanden. Kommissionen framhåller att uppdateringen också ska visa följsamhet mot utvecklingen på det digitala området som är sammanflätad med den gröna omställningen. Ett på det viset moderniserat regelverk planeras för antagande under det första kvartalet 2022.

För andra tidsbegränsade regler har giltighetstiden förlängts men antagits under den senare delen av 2021. De ska läsas parallellt med de förändringar som görs i den allmänna gruppundantagsförordningen. Det gäller regionalstödsriktlinjerna, riktlinjerna för riskfinansiering, för miljöskydd och energi, meddelandet om IPCEI (viktiga projekt i den europeiska gemenskapens intresse) och det om STEC (vissa korta exportkrediter). För antagande under 2022 ligger de så kallade bredbandsriktlinjerna.

Materiella ändringar i bland annat GBER och de minimis-förordningarna, liksom i riktlinjerna för företag i svårigheter, tar sikte på den grundprincip som hårt begränsar utrymmet att ge stöd till företag i svårigheter. Här införs vissa lättnader som ger ett något större utrymme att för en begränsad tid under och efter krisen ge stöd till företag som hamnat i svårigheter just på grund av covid-19-pandemin. Det gäller bland annat företag som har fått regionala investeringsstöd under GBER. Dessa företag har gjort åtaganden exempelvis när det gäller lokalisering av arbetskraft – det vill säga har ett företag fått stöd för verksamhet med viss lokalisering har stödmottagaren också åtagit sig att inte flytta verksamheten. Krisen har i många fall gjort det omöjligt att upprätthålla den typen av åtaganden. För att mildra effekterna och klara krisen har därför vissa riktade och tidsbegränsade lättnader redan antagits.

Eftersom behovet av stödåtgärder så påtagligt förändrats av den pågående pandemin får tillämpningen av reglerna för statligt stöd betraktas som mycket föränderlig materia.

Till stöd för kommuner och regioner har regeringen under Upphandlingsmyndigheten inrättat en enhet som kan ge råd och vägledning i bedömningen av vad som kan utgöra statligt stöd och vilka handläggningsåtgärder som behöver vidtas. Myndighetens uppdrag är att ge vägledning till kommuner och regioner med fokus på bostadsförsörjning och bostadsmarknaden, särskilt när det gäller kommunernas bostadsförsörjning på svaga bostadsmarknader där det finns en rad frågor som rör möjligheterna att ge offentligt ekonomiskt stöd. På myndighetens webbplats finns fyllig och uppdaterad information om utvecklingen av tillämpningen i förhållande till kommuner och regioner.

Kommissionen: [Konkurrenspolitik](#), [Tidplan för lagstiftning om statsstöd](#)

Upphandlingsmyndigheten: [Statsstöd med anledning av covid-19](#)

Kontakt: Helena Linde

Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen

Det finns ett starkt samband mellan förutsättningar för offentlig finansiering och förverkligandet av politiska mål, såsom de som kommer till uttryck i den gröna given för hållbar och digital utveckling. I syfte att underlätta gröna investeringar och digital utveckling har den allmänna gruppundantagsförordningen (GBER) bearbetats. Kommissionens översynsarbete under 2021 har tagit sikte på ett antal frågor av strategisk betydelse, såsom regional utveckling, bredbandsutbyggnad, hållbart byggande och möjligheterna att göra satsningar för laddningsinfrastrukturen. Även när det gäller järnvägssektorn förutses utvidgning av möjligheten att tillämpa gruppundantag. Parallellt med arbetet med GBER har därför ett motsvarande riktlinjearbete inom nämnda områden påbörjats.

SKR har ställt sig bakom den allmänna inriktningen i kommissionens arbete med GBER, eftersom de stöd som omfattas kan genomföras utan förhandsanmälan. Det bör kunna bidra till en snabbare process för relevanta stödåtgärder.

SKR har också ställt sig generellt sett positivt till de föreslagna förändringar i GBER om stöd till energieffektivisering och renovering. Det torde skapa en möjlighet att sänka trösklarna för lönsamma investeringar som annars inte skulle komma till stånd och samtidigt kunna bidra till mer långtgående energieffektiviseringsåtgärder. SKR vill dock betona behovet av att se över regelverkets utformning på detaljnivå. Särskilt angeläget är att regelverket, såväl på EU-nivå som nationellt, utformas teknikneutralt. Detta för att inte, som i dagens byggregler, främja konvertering från fjärrvärmelösningar till elbaserad uppvärmning, som samtidigt ökar belastningen på elnätet.

I sammanhanget är det även viktigt att nämna att utrymmet att ge stöd till en snabb utveckling av laddinfrastrukturen inom transportsektorn kan gynnas av föreslagna förenklingsåtgärder i GBER. Förutsättningarna för att bidra med stimulanser är särskilt viktiga för att skapa en snabbare process i en så gles geografi som den svenska.

SKR har därför ställt sig generellt positiv till de ändringar i GBER som främjar grön och digital omställning och som förbereds för antagande under det första kvartalet 2022.

Kommissionen: [Statligt stöd](#)

Kontakt: Helena Linde

Migration, integration och mänskliga rättigheter

Migration i EU

Under perioden januari till september 2021 ansökte cirka 356 000 asylsökande om internationellt skydd i EU. Jämfört med motsvarande period 2020 har antalet asylsökande ökat med 38 procent.

Majoriteten av de asylsökande som kom till EU under de första nio månaderna 2021 kom från Syrien, Afghanistan och Irak. De medlemsstater som tog emot flest asylsökande under denna period var Tyskland, Frankrike och Spanien.¹

Asylmottagandet i Sverige

Under 2021 har 11 419 personer ansökt om asyl i Sverige varav 507 ensamkommande barn. Majoriteten av de asylsökande kom från Afghanistan, Syrien och Irak.²

Den 20 juli 2021 trädde en ny utlänningslag i kraft. Den innebär bland annat att tidsbegränsade uppehållstillstånd blir huvudregel istället för permanenta uppehållstillstånd för samtliga sökande med undantag för kvotflyktingar. En kvotflykting är en person som har flytt från sitt land och som har blivit utvald av FN:s flyktingorgan UNHCR för att få flytta till ett annat land. Det kallas vidarebosättning. Sverige tar sedan 2018 emot 5 000 kvotflyktingar per år.

Efter Talibanernas maktövertagande i Afghanistan har Migrationsverket vidarebosatt 1500 afghaner till Sverige. Det rör sig bland annat om personer som varit lokalanställda vid den svenska ambassaden i Kabul och deras familjer.

Migrationsverkets prognos för 2022 över antalet asylsökande som väntas komma till Sverige under året är 14 000 personer varav 700 ensamkommande barn.³

Not. 1 [Eurostat](#), 2021-12-15.

Not. 2 [Migrationsverket](#), 2022-02-15.

Not. 3 [Migrationsverkets utgifts- och verksamhetsprognos](#), 22-02-07.

Prioriterad fråga 2022: Ett hållbart asyl- och flyktingmottagande i hela EU

I september 2020 presenterade kommissionen sitt förslag till EU:s nya asyl- och migrationspolitik, den så kallade asyl- och migrationspakten. Förslaget innehåller en rad initiativ, som bland annat omfattar:

- › Screening- och gränsförfaranden.
- › Revidering av bestämmelser om vilken medlemsstat som har ansvar för en asylansökan.
- › En ny mekanism för solidaritet mellan medlemsstater.
- › Ett gemensamt system för återvändande av dem som inte har skyddsskäl.
- › Förstärkning av gränsbevakning, bekämpning av människosmuggling och trafficking.
- › Fokus på att underlätta reguljär migration.

Pakten syftar bland annat till att åtgärda den ojämna fördelningen av asylsökande mellan medlemsstaterna. Detta för att förhindra att en situation likt hösten 2015 upprepas, då vissa medlemsstater fick ta ett oproportionerligt stort ansvar. Förslaget innebär bland annat att den förordning som reglerar vilket land som ska ansvara för en asylansökan, Dublinförordningen, avskaffas och ersätts av Asyl- och migrationshanteringsförordningen. Huvudregeln från Dublinförordningen – att den asylsökande ska ansöka om asyl i det första EU-land hen kommer till – kvarstår dock. Undantag ska göras om personen har studerat, arbetat eller har föräldrar/vårdnadshavare, minderåriga barn eller syskon i ett annat medlemsland.

Den nya asyl- och migrationshanteringsförordningen innehåller utöver bestämmelser om vilken medlemsstat som ska pröva en asylansökan även bestämmelser om en ny solidaritetsmekanism. Mekanismen omfattar omfördelning av asylsökande och återvändandesponsorskap. Återvändandesponsorskap innebär att en medlemsstat åtar sig att hjälpa andra medlemsstater i arbetet med att återvända personer som fått avslag på sin asylansökan. Solidaritet ska också kunna visas på andra sätt, exempelvis genom kapacitetsbyggande insatser. Den svenske EU-parlamentarikern Tomas Tobé (M) har utsetts till ansvarig rapportör i Europaparlamentet att förhandla fram den nya lagstiftningen. Ett förslag presenterades i oktober 2021 men i skrivande stund har det ännu inte röstats om.

Rådet och parlamentet har lyckats komma framåt i några av de förslag som ingår i pakten. Detta bland annat avseende nya villkor för det så kallade blåkortet – ett europeiskt uppehålls- och arbetstillstånd för högutbildad arbetskraftsinvandring – som rådet och parlamentet enades om i maj 2021.

En överenskommelse har även nåtts gällande EASO, Europeiska byrån för stöd till asylfrågor, som innebär att den ersätts med en ny EU-gemensam asylbyrå med utökat mandat att bland annat bistå medlemsstater med tekniskt och operativt stöd vid ett högt mottagande av migranter. Byrån ska även övervaka att EU:s gemensamma migrationspolitik efterlevs i medlemsstaterna. Vidare är en överenskommelse gällande utökningen av EU:s gemensamma databas EURODAC nära förestående, där det bland annat föreslås att åldern för registrering i databasen sänks från 14 till 6 år samt att mer biometri ska samlas in för registrering.

För en mer utförlig beskrivning av förslagen, se [På gång inom EU Våren 2021](#).

Migrationsfrågan står alltså högt på den politiska agendan i EU och skapar fortsatt stor splittring. Detta framförallt vad gäller ansvar och fördelning av de asylsökande mellan medlemsstaterna. Inte minst har den aktualiserats dels i samband med talibanernas maktövertagande i Afghanistan, dels gällande situationen i gränsområdena mellan Belarus och Lettland, Litauen samt Polen, vilken EU-kommissionen beskriver som ett hybridkrig med migranter som insats som Belarus president Aleksandr Lukasjenko avsiktligt startat. SKR följer utvecklingen och fortsätter att beivra vikten av att involvera den lokala och regionala nivån i beslutsfattandet kopplat till asyl- och migrationsfrågor. Mottagandet av asylsökande och integrationen av nyanlända sker lokalt. Det är därför avgörande att det lokala och regionala perspektivet får inflytande, och att kommuner och regioner tillförs tillräckliga resurser för att bedriva ett framgångsrikt integrationsarbete.

Kommissionen: [En ny migrations- och asylpakt](#)

Kontakt: Lotta Dahlerus

Asyl-, migrations- och integrationsfonden

Europaparlamentet och rådet enades sommaren 2021 om inriktning och budget för Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) för nästa programperiod 2021–2027. När formellt beslut fattas kommer fonden att tilldelas cirka 9,8 miljarder euro, motsvarande cirka 100 miljarder kronor. Målgruppen för fonden är tredjelandsmedborgare.

Medlagstiftarna har enats om att AMIF ska bidra till att stärka den gemensamma asylpolitiken, utveckla laglig migration i linje med medlemsstaternas ekonomiska och sociala behov, stödja tredjelandsmedborgare att effektivt integreras och inkluderas socialt samt bidra till att bekämpa så kallad irreguljär migration. Fonden ska även bidra till återvändandet av dem som inte har rätt att stanna i EU, bland annat genom stöd för återintegrering i ursprungslandet. På parlamentets begäran ska fonden dessutom syfta till att öka solidariteten och ansvarsfördelningen mellan medlemsstaterna. Detta gäller särskilt de länder som påverkas mest av migrations- och asylutmaningar.

Merparten av medlen (63,5 procent) ska avsättas till program som förvaltas gemensamt av EU och medlemsstaterna. Hur stor andel en medlemsstat tilldelas varierar, bland annat beroende på antalet tredjelandsmedborgare som är bosatta i landet, antalet asylsökande som kommit och antalet beslut om återvändande som har verkställts.

Resterande medel (36,5 procent) ska hanteras direkt av EU och vikas för bland annat nödhjälp, vidarebosättning och omlokalisering av asylsökande och flyktingar till andra medlemsstater. Medel kommer även att avsättas till lokala och regionala myndigheter för åtgärder som stödjer integrationen av nyanlända.

På parlamentets initiativ har summan som medlemsstater erhåller för varje vidarebosatt person, så kallade kvotflyktingar, höjts från 7 000 euro till 10 000 euro. Detta motsvarar det belopp en medlemsstat får för varje person som tas emot på omlokalisering från en annan medlemsstat.

På uppdrag av regeringen förvaltas AMIF i Sverige av Migrationsverket. I Sverige har tre särskilda behovsområden identifierats, vilka ska präglade det nya nationella programmets inriktning. Det gäller tidiga insatser för målgruppen, likabehandling för lika effekt för målgruppen samt samverkan mellan involverade aktörer för att uppnå så bra effekt som möjligt för målgruppen.

När förslag till det nationella programmet godkänts av kommissionen kommer Migrationsverket att utlysa de medel som kan sökas av myndigheter, kommuner, regioner, frivilligorganisationer, idéburen sektor, företag, utbildnings- och forskningsinstitut samt arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

Den nya fonden beräknas ha ungefär dubbelt så stor budget totalt sett jämfört med tidigare programperiod.

Kommissionen: [Asyl-, migrations- och integrationsfonden](#)

Migrationsverket: [Programperiod för AMIF 2021-2027](#)

Kontakt: Lotta Dahlerus

Utbildning och kultur

Rekommendation om blandat lärande

Rådet för utbildning, ungdom, kultur och idrott antog den 29 november 2021 en rekommendation om strategier för blandat lärande, för att uppnå målet om högkvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning. Rekommendationen trädde i kraft samma dag som den antogs.

Rådet föreslår en långsiktig strategi för att slå samman undervisning i klassrum och på distans, samt att kombinera olika digitala och analoga verktyg. Medlemsstater uppmanas att höja elevernas digitala kompetens, bland annat med hjälp av investeringar i snabb internetuppkoppling i skolor och miljöer för distansundervisning. Vidare uppmanas medlemsstaterna att använda EU-medel och expertis för reformer och investeringar. För att stödja genomförandet av rekommendationen kommer kommissionen, i samarbete med medlemsstaterna, att utarbeta ett faktabaserat vägledningsmaterial.

Rådsrekommendationen antogs mot bakgrund av covid-19-pandemin, som har medfört en blandning av hemundervisning och distansundervisning för många elever och lärare. Baserat på erhållna lärdomar och arbetssätt från pandemin föreslås både kortsiktiga och långsiktiga åtgärder, dels för att möta direkta behov till följd av krisen, dels för att främja strategier för blandat lärande.

SKR anser det är positivt att bygga vidare på erhållna erfarenheter när det gäller blandat lärande. Samtidigt understryker förbundet vikten av att såväl medlemsstaternas som huvudmännens befogenheter på utbildningsområdet respekteras.

Rådet: [Förslag till rådsrekommendation om blandat lärande för en kvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning](#)

Kontakt: Annika Hellewell

Det nya europeiska Bauhaus

I januari 2021 presenterade EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen kommissionens initiativ ”Det nya europeiska Bauhaus – Vackert, hållbart, tillsammans” (NEB). Det är ett initiativ för hållbar samhällsutveckling med syfte att påskynda grön omställning. Ledorden är estetik, långsiktighet och inkludering. NEB ligger väl i linje med en rad svenska policydokument inom områdena stadsutveckling, arkitektur, form och design samt konst och kulturmiljö. Även satsningar kring innovation och grön omställning berörs.

Målsättningarna inom NEB ska framförallt nås genom redan befintliga och planerade EU-strategier eller EU-program. Kommissionen föreslår också att det inrättas ett så kallat Bauhauslaboratorium. Det ska fungera som en tankesmedja där det tas fram prototyper av verktyg, lösningar och politiska åtgärder för att underlätta omställning.

Regeringen beslutade i juni 2021 att ge Boverket i uppdrag att koordinera det svenska deltagandet i NEB. Deltagandet sker i första hand genom Rådet för hållbara städer, som under våren 2021 arrangerade ett antal workshops om det nordiska perspektivet på NEB. Diskussionerna summerades i en rapport som presenterades för kommissionen under sommaren 2021. Boverket har i februari 2022 i en redovisning av sitt uppdrag till regeringen lyft vikten av kontinuitet i uppdraget, samt att EU-initiativets tidslinje följs. Myndigheten ser ett behov av fortsatt samordning gällande offentliga finansiella stöd för hållbar stadsutveckling, där stöd kopplade till NEB är en integrerad del. Boverket ser samarbetet inom Rådet för hållbara städer som en lämplig plattform för en sådan samordning.

SKR följer arbetet med NEB, bland annat genom medverkan i Rådet för hållbara städer och Europeiska regionkommittén, som under våren kommer anta sina synpunkter på kommissionens förslag.

Kommissionen: [Det nya europeiska Bauhaus](#)

Regeringen: [Fakta-PM om Det nya europeiska Bauhaus](#)

Boverket: [Koordinera Sveriges deltagande i ett nytt europeiskt Bauhaus](#)

Kontakt: Love Edenborg, Christina Thulin, Erik Peurell

Kreativa Europa

Kreativa Europa är EU:s program för de kreativa och kulturella sektorerna. Budgeten för programperioden 2021–2027 är 2,4 miljarder euro, vilket är närmare en fördubbling i jämförelse med föregående programperiod. En tredjedel av medlen ska fördelas de första två åren – dels för att möta omedelbara behov till följd av covid-19-pandemin, dels för att bidra till återhämtning inom de kulturella och kreativa sektorerna.

Kreativa Europa består av två delprogram och ett tredje sektorsövergripande programområden:

1. **Delprogrammet Kultur: 33 procent av programbudget.**
För aktörer inom kultur, konst och kulturarv.
2. **Delprogrammet Media: 58 procent av programbudget.**
För aktörer inom den film, tv, dataspel och multimedia.
3. **Sektorsövergripande program: 9 procent av programbudget.**
För aktörer inom samtliga kulturella och kreativa sektorer. Stöd ges till samarbete mellan kultursektorn och den audiovisuella sektorn, för att skapa projekt som svarar mot de kulturella och kreativa sektorernas gemensamma utmaningar och möjligheter. Programmet omfattar även stöd till nyhetsmediesektorn, för att främja mediekunnighet och ett pluralistiskt, fritt och oberoende medielandskap.

Statens Kulturråd ska under det första kvartalet av år 2022 utlysa ett nytt bidrag för medfinansiering av beviljade projekt inom Kreativa Europa. Bidraget kommer att ha löpande ansökningsperiod och publiceras på Kulturrådets webbsidor.

Kommissionen: [Kreativa Europa](#)

Kulturrådet: [Kreativa Europa](#), [Kommande bidrag att söka](#)

Övrigt: [Kreativa Europa Desk Sverige](#)

Kontakt: Louise Andersson

Agenda för kultur

Den europeiska agendan för kultur har fokus på kulturens kraft och roll för social sammanhållning och hållbarhet genom delaktighet i kulturlivet, konstnärers rörlighet samt skydd av kulturarv. Kommissionen vill också stödja arbetstillfällen och tillväxt i den kreativa och kulturella sektorn genom att stärka konstarterna och kulturens roll i utbildning, lyfta fram viktiga kunskaper och förmågor, samt uppmuntra till innovation inom området. Dessutom vill kommissionen stärka internationella kulturella relationer genom att i högre grad använda konst- och kulturområdets potential i processer för hållbar utveckling och fred. Agendan ska bland annat implementeras genom OMC-metoden (Open Method of Coordination) i form av arbetsgrupper med experter från olika medlemsstater. Dessa planer har påverkats av pandemin. Flera grupper har redan rapporterat sina arbeten men kvarstår gör bland annat gruppen om kulturarvets hållbarhet samt gruppen om den hållbara utvecklingens kulturella dimension.

SKR bevakar det lokala och regionala självstyret på det kulturpolitiska området, och arbetar för att lokala och regionala myndigheters erfarenheter i högre utsträckning ska tillvaratas i relevanta OMC-grupper.

Arbetsplanen för kultur går in på sitt sista år 2022.

Kommissionen: [En ny europeisk agenda för kultur](#)

Rådet: [Rådets slutsatser om arbetsplanen för kultur 2019-2022](#)

SKR: [Kulturpolitiskt positionspapper](#)

Kontakt: Louise Andersson

Praktiska länkar

Europeiska unionen

[EU:s webbportal](#)

[Europeiska rådet](#)

[Europeiska unionens råd](#)

[Europaparlamentet](#)

[Europaparlamentets kontor i Sverige](#)

[Europeiska kommissionen](#)

[Europeiska kommissionens representation i Sverige](#)

[Europeiska kommissionens samråd](#)

[EU-domstolen](#)

[Europeiska revisionsrätten](#)

[Europeiska ekonomiska och sociala kommittén](#)

[Europeiska regionkommittén](#)

[Europeiska ombudsmannen](#)

[Europeiska centralbanken](#)

[Europa Direkt](#)

[EUR-Lex, EU-lagstiftning](#)

[EUR-Lex, EU-ordlista](#)

[EP Legislative Observatory, följ EU-ärenden](#)

Ordförandeskapet

[Franska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd, våren 2022](#)

Svenska delegationer

[Svenska delegationen i Regionkommittén](#)

[Svenska delegationen i Europarådet, CLRAE](#)

[SKR:s ledamöter i CEMR](#)

Svenska regionkontor i Bryssel

[Central Sweden European Office](#)

[City of Malmö EU Office](#)

[Göteborgs stads Brysselkontor](#)

[North Sweden European Office](#)

[Region Värmland European Office](#)

[Region Östergötlands EU-kontor](#)

[Skåne European Office](#)

[Småland Blekinge South Sweden](#)

[Stockholmsregionens Europakontor](#)

[Västra Götalandsregionens Brysselkontor](#)

Övrigt

[CEMR](#)

[CLRAE](#)

[Europaportalen](#)

[Riksdagen](#)

[SGI Europe](#)

[UCLG](#)

SKR - EU och internationellt

Följ SKR:s EU- och internationella arbete via vår webbplats och Twitter. På vår webbplats kan du också anmäla dig till vårt nyhetsbrev som kommer cirka fem gånger per år.

[SKR, EU och internationellt](#)

[Twitter, SKR.eu](#)

Kontakt

EU-frågorna är fördelade på Sveriges Kommuner och Regioners olika avdelningar. På varje avdelning finns en eller flera EU-samordnare som ansvarar för att koordinera avdelningens EU-bevakning. Internationella sektionen arbetar med intressebevakning av EU-frågor av sektorsövergripande karaktär.

Om du vill veta mer om ett visst område, kontakta SKR på telefon 08-452 70 00, 8.00–16.45 eller via info@skr.se.

På gång inom EU

Våren 2022

I På gång inom EU kan du läsa om aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner och regioner. Texterna är skrivna av experter på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i samarbete med Internationella sektionen. SKR ger ut På gång inom EU två gånger om året.

I denna utgåva kan du bland annat läsa om EU:s gröna giv, handlingsplanen för demokrati och EU:s läkemedelsstrategi. Du kan även läsa mer om förberedelserna inför Sveriges kommande ordförandeskap i Europeiska unionens råd, samt en rad andra frågor som ligger på unionens bord under våren.

ISBN 978-91-8047-051-3

Ladda ner på skr.se/publikationer

Post: 118 82 Stockholm | Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | skr.se

Sveriges
Kommuner
och Regioner